

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Środowiska

KSI-4113-001-01/2014

D/14/508

Tekst jednolity*

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

*Uwzględniono zmiany wprowadzone Uchwałą Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 26 marca 2015 r.

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	D/14/508 – Prowadzenie gospodarki łowieckiej
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Środowiska
Kontrolerzy	1. Jerzy Bazylewicz, gł. specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 92760 z dnia 14 października 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2) 2. Elżbieta Browińska, gł. specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 92777 z dnia 25 listopada 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 3-4)
Jednostka kontrolowana	Zarząd Główny Polskiego Związku Łowieckiego, zwany dalej „ZG PZŁ”
Kierownik jednostki kontrolowanej	Lech Bloch, Przewodniczący Zarządu Głównego Polskiego Związku Łowieckiego (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie¹ Najwyższej Izby Kontroli działania Zarządu Głównego Polskiego Związku Łowieckiego, dla zapewnienia właściwego funkcjonowania gospodarki łowieckiej w okresie od 1 kwietnia 2012 r. do 31 marca 2014 r.², były niewystarczające.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Działania ZG PZŁ w zakresie gospodarki łowieckiej powinny, zdaniem NIK, stać na najwyższym poziomie i być przykładem dobrych praktyk. W wyniku kontroli stwierdzono, że w większości badanych obszarów wystąpiły nieprawidłowości. Obok szeregu pozytywnych działań takich jak m.in. organizacja nadzoru nad działalnością łowiecką, zapewnienie funkcjonowania strażników łowieckich, organizacja szkoleń, dokonywanie analiz wyników finansowych prowadzonych Ośrodków Hodowli Zwierzyny (OHZ), wystąpiły zjawiska negatywne takie jak: funkcjonowanie jako OHZ obwodu łowieckiego bez decyzji Ministra Środowiska przekazującej ten obwód w zarząd PZŁ; niepełna realizacja założeń rocznych planów łowieckich przy jednoczesnym zwiększeniu poziomu szkód łowieckich w niektórych obwodach, należących do OHZ prowadzonych przez ZG PZŁ; nieterminowe dokonywanie opłat ekwiwalentu czynszu za zarządzane obwody oraz wypłat odszkodowań za szkody łowieckie; przypadki błędnego wypełniania rocznych planów łowieckich, zarówno w zakresie wartości planowanych jak i zrealizowanych w poprzednim roku gospodarczym.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Prowadzenie gospodarki łowieckiej należy do podstawowych zadań Polskiego Związku Łowieckiego (PZŁ) zgodnie z art. 32 ust.1 ustawy - Prawo łowieckie³ oraz § 6 ust.1 pkt 1 Statutu PZŁ⁴. Do zakresu działalności Zarządu Głównego PZŁ, zgodnie z zapisami § 113 Statutu, należy zaś m.in. prowadzenie ośrodków hodowli zwierzyny oraz udzielanie pełnomocnictw zarządom okręgowym PZŁ do ich prowadzenia, wydawanie niezbędnych

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Kontrolą zostały objęte dwa lata gospodarcze – sezony 2012/2013 oraz 2013/2014. Rok gospodarczy trwa od 1 kwietnia do 31 marca następnego roku.

³ Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz.U. z 2013 r. poz. 1226 z późn. zm.), zwana dalej „upł”.

⁴ Statut przyjęty uchwałą XXI Krajowego Zjazdu Delegatów PZŁ z dnia 2 lipca 2005 r. w sprawie uchwalenia Statutu Polskiego Związku Łowieckiego.

zarządzeń oraz instrukcji, nadzór nad działalnością zarządów okręgowych, nadzór nad stacjami badawczymi PZŁ.

1. Podstawy funkcjonowanie ośrodków hodowli zwierzyny (OHZ)

Opis stanu
faktycznego

Według stanu na dzień 31 marca 2014 r., w zarządzie PZŁ funkcjonowały łącznie 53 obwody łowieckie w 28 OHZ, w tym:

- 35 obwodów należących do 17 OHZ⁵, prowadzonych przez ZG PZŁ (jeden w ramach Stacji Badawczej PZŁ w Czempiniu);
- 18 obwodów należących do 11 OHZ⁶, prowadzonych przez 10 Zarządów Okręgowych PZŁ⁷, zwanych dalej „ZO PZŁ”.

W badanym okresie ZG PZŁ przejął w zarząd 6 obwodów łowieckich⁸ z dniem 1 stycznia 2013 r. Liczba obwodów w poszczególnych OHZ wynosiła od 1 do 4. Łączna powierzchnia OHZ, według stanu na dzień 31 marca 2014 r., wynosiła 263.917,00 ha, w tym powierzchnia po wyłączeniach⁹ 250.445,00 ha, powierzchnia leśna 43.859,00 ha, a powierzchnia lasów państwowych 40.108,78 ha.

Spośród 35 obwodów wchodzących w skład OHZ, prowadzonych przez ZG PZŁ, 2 obwody były kategorii bardzo dobrej, 3 dobrej, 3 średniej, 15 słabej i 12 bardzo słabej.

(dowód: akta kontroli str. 6-12, 414, 1133-1138, 1903-1932)

ZG PZŁ nie wprowadził szczegółowych zasad funkcjonowania OHZ. Według wyjaśnień Kierownika Działu Organizacji i Szkolenia ZG PZŁ, w zakresie prowadzenia gospodarki łowieckiej w OHZ obowiązywały zasady określone w przepisach ustawowych. W zakresie prowadzenia bieżącej działalności w OHZ obowiązywało zarządzenie nr 4/2011 Przewodniczącego ZG PZŁ z dnia 28 kwietnia 2011 r., w którym m.in. ustalono obowiązek prowadzenia dokumentacji fotograficznej trofeów oraz szkód łowieckich, częstotliwość sporządzania sprawozdań dotyczących funkcjonowania ośrodka¹⁰, obowiązek zgłaszania polowań i sporządzania sprawozdań z polowań, prowadzenia ewidencji magazynowej, ewidencji myśliwych na polowaniu indywidualnym oraz rejestru wydanych zezwoleń na odstrzał indywidualny oraz rejestru zwierzyny pozyskanej na podstawie ww. zezwoleń.

W 15 OHZ za realizację zadań odpowiedzialni byli ich kierownicy, zatrudnieni przez ZG PZŁ. Zadania kierowników ośrodków zostały określone w zakresach ich obowiązków. Należało do nich m.in. ustalanie zadań i obowiązków dla poszczególnych pracowników oraz systematyczne kontrolowanie tych zadań, realizacja zadań określonych planem hodowlanym oraz planem finansowym ze zwróceniem szczególnej uwagi na ich efekty ekonomiczne, sporządzanie prawidłowej dokumentacji, zabezpieczenie powierzonego majątku, organizowanie odłowów i odstrzałów zgodnie z planem hodowlano-gospodarczym.

W 2 z 17 OHZ, prowadzonych przez ZG PZŁ (OHZ Lisięcice i Wołowiec), nie było w badanym okresie osób, którym przypisano zadania kierownika OHZ¹¹.

⁵ OHZ: Czempień, Dretyń, Gierłoż, Gradów, Grodno, Krośniewice, Kujan, Lisięcice, Mikołajki, Moszna, Nieciecz, Przybyszew, Rożniaty, Rybin, Szubin, Wołowiec, Gola.

⁶ Mroków, Kamień Biematki, Bogucice, Manowo, Zator, Grodzisko, Wierchowiska, Bieganowo, Krzyżanowo, Morsznów, Siedlce.

⁷ Na podstawie § 113 pkt 21 Statutu, Uchwałami ZG PZŁ niektóre wyłączone z wydzierżawiania obwody łowieckie w celu prowadzenia OHZ zostały przekazane w administrowanie ZO PZŁ w: Warszawie, Kaliszu, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lesznie, Lublinie, Poznaniu, Siedlcach, Wrocławiu.

⁸ Obwód nr 211 w OHZ Czempień, obwody nr 175, 420, 436 i 477 tworzące OHZ Gola oraz obwód nr 131 w OHZ Grodno.

⁹ Zgodnie z §3 ust. 1 pkt 1 lit. rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 listopada 2007r. w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych (Dz.U. Nr 221, poz. 1646 z późn. zm.), wyłączeniu z obwodu łowieckiego podlegają tereny określone w art. 26 upl.

¹⁰ zasobów gruntów w posiadaniu, produkcji roślinnej, gospodarki paszowej, obrotu stada, pozyskania zwierzyny i działalności łowieckiej.

¹¹ Przewodniczącemu Zarządu Okręgowego PZŁ w Opolu – Łowczemu Okręgowemu powierzono nadzór nad majątkiem, realizację i przygotowywanie rocznych planów łowieckich oraz prowadzenie OHZ Lisięcice. Prowadzenie bieżącej działalności OHZ Wołowiec oraz realizację rocznych planów łowieckich powierzono strażnikowi łowieckiemu. Natomiast za sporządzanie planów łowieckich OHZ Wołowiec odpowiadał Dział Hodowli i OHZ ZG PZŁ.

Nadzór nad działalnością OHZ, prowadzonych przez ZG PZŁ, pełnił w badanym okresie Dział Hodowli i OHZ, ZG PZŁ¹².

(dowód: akta kontroli str. 1168-1170, 1178-1179, 1184-1185, 1552-1612, 1802-1810, 1903-1932)

Objęte analizą OHZ (17) funkcjonowały w oparciu o 8 decyzji ministra właściwego do spraw środowiska, wyłączających z wydzierżawiania i przekazujących w zarząd poszczególne obwody, tj.:

- 1) decyzji¹³ z dnia 28 września 2012 r., wydanej na podstawie art. 28 ust. 2 upł, przekazującej w zarząd ZG PZŁ z dniem 1 stycznia 2013 r. (bezterminowo) na ośrodki hodowli zwierzyny 6 obwodów łowieckich nr 420, 436, 477 i 175 (OHZ Gola), nr 133 (OHZ Czempień) i nr 131 (OHZ Grodno).

Jak podano w uzasadnieniu decyzji, według wniosku ZG PZŁ, obwody te miały służyć m.in. organizacji hodowli zwierzyny drobnej, wzorcowego zagospodarowania łowisk, stworzenia bazy szkoleniowej z uwzględnieniem kynologii łowieckiej. Przewidziano także utworzenie ośrodków dla rehabilitacji i adaptacji zwierząt łownych pochodzących z odłowów w ośrodkach miejskich lub poszkodowanych w zdarzeniach komunikacyjnych;

- 2) decyzji¹⁴ z dnia 27 marca 2013 r., wydanej na podstawie art. 28 ust. 2 upł, przekazującej w zarząd ZG PZŁ z dniem 15 kwietnia 2013 r. (bezterminowo) na ośrodek hodowli zwierzyny obwód łowiecki nr 156 (OHZ Szubin).

Jak podano w uzasadnieniu decyzji, według wniosku ZG PZŁ, obwód ten miał służyć wzorcowemu zagospodarowaniu łowisk, wdrażaniu nowych osiągnięć z zakresu łowiectwa, prowadzeniu badań naukowych i kontynuacji już prowadzonych badań (obwód ten był już przekazany w zarząd ZG PZŁ decyzją Ministra Środowiska z dnia 29 marca 2002 r.) oraz organizowanie szkoleń z zakresu łowiectwa dla nowowstępujących do PZŁ i dla selekcjonerów;

- 3) decyzji¹⁵ z dnia 16 kwietnia 2004 r., wydanej na podstawie art. 28 ust. 2 upł, przekazującej w zarząd PZŁ z dniem 1 maja 2004 r. obwód łowiecki nr 70 (OHZ Krośnice).

Jak podano w uzasadnieniu decyzji, według wniosku ZG PZŁ, obwody miały służyć prowadzeniu gospodarki łowieckiej zgodnie z art. 28 ust. 2 upł, ze szczególnym uwzględnieniem prowadzenia na terenie utworzonego ośrodka monitoringu zwierzyny, a także realizacji zadań związanych z programem ochrony i rozwoju populacji zająca i kuropatwy z uwagi na charakter obwodów;

- 4) decyzji¹⁶ z dnia 29 marca 2002 r., wydanej na podstawie art. 28 ust. 2 i 3 upł, przekazującej z dniem 1 kwietnia 2002 r. na okres 10 lat, obwód łowiecki nr 162/były nr 120 (OHZ Szubin).

- 5) decyzji¹⁷ z dnia 16 listopada 1998 r., wydanej na podstawie art. 28 ust. 2 i 3 upł, przekazującej w zarząd PZŁ z dniem 31 grudnia 1998 r. obwód łowiecki nr 96 (OHZ Lisiećce).

W decyzji nie było zapisu o przekazaniu tego obwodu PZŁ na ośrodek hodowli zwierzyny, uzasadnienia oraz zapisów o celu prowadzonej działalności. W decyzji zawarto m.in. zapis: „Działając na podstawie art. 107 §4 Kpa odstąpiono od uzasadnienia decyzji z uwagi na to, że decyzja uwzględnia w całości żądania strony.”;

- 6) decyzji¹⁸ z dnia 29 września 1997 r., wydanej na podstawie art. 28 ust. 2 upł, wyłączającej z wydzierżawiania i przekazującej w zarząd PZŁ (bez podania daty przekazania) obwód łowiecki nr 35 (OHZ Rypin).

¹² Zgodnie z Zarządzeniem nr 6/2009 Przewodniczącego Zarządu Głównego PZŁ z dnia 1 września 2009 r.

¹³ Nr DLPgł-6720/9/38315/12.

¹⁴ Nr DLPgł-6720/6/11730/13.

¹⁵ Nr Dlgł-6740/6/04/PJ.

¹⁶ Nr DL.1.672/6/02/wb.

¹⁷ Nr Dlgł-6740/15/98.

¹⁸ Nr Dłł-7551/54/97.

W decyzji nie było uzasadnienia jak również zapisów o celu prowadzonej działalności w OHZ. W decyzji zawarto m.in. zapis: „Działając na podstawie art. 107 Kpa odstąpiono od uzasadnienia decyzji z uwagi na fakt, iż uwzględnia ona w całości żądania strony.”;

- 7) decyzji¹⁹ z dnia 31 października 1996 r., wydanej na podstawie art. 28 ust. 2 upł, przekazującej w zarząd PZŁ z dniem 1 listopada 1996 r. z przeznaczeniem na ośrodek hodowli zwierzyny obwód łowiecki nr 70 (OHZ Dretyń).

W decyzji nie było uzasadnienia jak również zapisów o celu prowadzonej działalności w OHZ. W decyzji zawarto m.in. zapis: „Działając na podstawie art. 107 Kpa odstąpiono od uzasadnienia decyzji z uwagi na fakt, iż uwzględnia ona w całości żądania strony.”;

- 8) decyzji²⁰ z dnia 19 grudnia 1994 r., wydanej na podstawie art. 16 ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 1959 r. o hodowli, ochronie zwierząt łownych i prawie łowieckim²¹ wyłączono z wydzierżawiania na ośrodki hodowli zwierzyny PZŁ obwody łowieckie wymienione w załączniku do decyzji. W treści decyzji nie było zapisów o celu prowadzonej działalności w OHZ.

Łącznie wyłączono z wydzierżawiania na ośrodki hodowli zwierzyny 43 obwody łowieckie (znajdujące się na terenach 25 województw²²), w tym 24 obwody należące do badanych 17 OHZ: obwody nr 28, 29 (OHZ Kujan), 133, 134 (OHZ Czempień), 145, 156 (OHZ Gierłoż), 11 (OHZ Gradów), 59 (OHZ Grodno), 32, 67 (OHZ Krośniewice), 30 (OHZ Wołowiec), 136 (OHZ Lisięcice), 126 (OHZ Mikołajki), 102, 103 (OHZ Moszna), 108, 109 (OHZ Nieciecz), 27, 28 (OHZ Przybyszew), 48, 47, 123, 124 (OHZ Roźniaty), 52 (OHZ Rypin).

Pozostałe obwody przekazane w zarząd PZŁ: nr 2, 34, 35, 107, 120, 121, 19, 64, 21, 58 (dwa obwody o tym samym numerze znajdujące się na terenie różnych województw), 59 (drugi obwód o tym samym numerze), 51, 132, 133, , 23, 33, 81, 101, weszły w skład OHZ administrowanych przez Zarządy Okręgowe PZŁ (ZO PZŁ).

(dowód: akta kontroli str. 133-142, 219-220, 383, 472, 627-639, 712)

Realizacja przez OHZ ustawowo określonych celów funkcjonowania

Spośród 35 obwodów łowieckich zarządzanych przez ZG PZŁ, 8 posiadało programy działania. Zostały one sporządzone zgodnie z § 1 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad przekazywania w zarząd obwodów łowieckich wyłączonych z wydzierżawiania²³, obowiązującego od 2 stycznia 2003 r. Programy te sporządzono dla obwodów łowieckich (według obecnej numeracji): 211 (jednego z trzech obwodów należących do OHZ Czempień); 420, 436, 477, 175 (wszystkich czterech obwodów należących do OHZ Gola); 131 (jednego z dwóch obwodów należących do OHZ Grodno); 378 (jednego z trzech obwodów należących do OHZ Krośniewice) oraz 156 należącego do OHZ Szubin, tj. przekazanych w zarząd po wprowadzeniu ww. przepisu.

Dla ww. obwodów, w oparciu o programy, skonkretyzowane zostały cele na jakie obwody zostały przekazane w zarząd, zgodnie z § 2 cytowanego rozporządzenia.

Według stanu na dzień 31 marca 2014 r., na terenie pięciu obwodów, tj. w 62,5% posiadających programy, realizowano wszystkie zaplanowane w programach cele. Były to obwody łowieckie (według obecnej numeracji): 211 – należący do OHZ Czempień jak również wszystkie cztery obwody należące do OHZ Gola: 420, 436, 477 i 175.

(dowód: akta kontroli str. 257-309, 422-428, 460-469)

Dla 27 obwodów wchodzących w skład 15 OHZ, poza ogólnym określeniem przekazania w zarząd z przeznaczeniem na OHZ, nie zostały wskazane szczegółowe cele działania. Zastosowanie ma tym samym art. 28 ust. 2 upł stanowiący, że minister właściwy do spraw środowiska może w drodze decyzji wyłączyć obwody łowieckie z wydzierżawiania

¹⁹ Nr DII-7551/96.

²⁰ Znak: DII-7551/12/94.

²¹ Dz.U. z 1973 r. Nr 33, poz. 197 z późn. zm.

²² Według podziału administracyjnego obowiązującego przed 1 stycznia 1999 r.

²³ Dz.U. Nr 219, poz. 1842.

i przekazać je w zarząd z przeznaczeniem na ośrodki hodowli zwierzyny, w których, oprócz polowania, realizowane są cele związane w szczególności z:

- 1) prowadzeniem wzorcowego zagospodarowania łowisk, wdrażaniem nowych osiągnięć z zakresu łowiectwa;
- 2) prowadzeniem badań naukowych;
- 3) odtwarzaniem populacji zanikających gatunków zwierząt dziko żyjących;
- 4) hodowlą rodzimych gatunków zwierząt łownych w celu zasiedlania łowisk;
- 5) hodowlą zwierząt łownych szczególnie pożytecznych w biocenozach leśnych;
- 6) prowadzeniem szkoleń z zakresu łowiectwa.

OHZ wpisują ww. cele możliwe do realizacji w uwarunkowaniach określonego ośrodka. Analiza przedstawionych dokumentów dotyczących działań podejmowanych w 35 obwodach wchodzących w skład 17 OHZ wykazała, że według stanu na dzień 31 marca 2014 r., realizowano następujące cele, spośród wymienionych w art. 28 ust. 2 upł, tj.:

- 1) we wszystkich 3 obwodach, wchodzących w skład OHZ Czempin, realizowano działania związane z wszystkimi celami określonymi w ww. przepisie. Prowadzono hodowlę zamkniętą²⁴ celem zasiedlenia obwodów łowieckich. Na terenie obwodów systematycznie poprawiano naturalne warunki żerowe i osłonowe zwierzyny; zapewniano odpowiednią liczbę urządzeń łowieckich służących do dokarmiania zwierzyny²⁵ wraz z ich stałą obsługą. Na terenie tego OHZ prowadzono również hodowlę sokoła wędrownego oraz dzika – gatunku szczególnie pożytecznego na terenach leśnych, jak również ośrodek rehabilitacji ptaków drapieżnych. OHZ w Czempiniu, będący jednocześnie Stacją Badawczą PZŁ, prowadził i koordynował projekty badawcze PZŁ, organizował szkolenia i zajęcia edukacyjne;
- 2) we wszystkich 4 obwodach wchodzących w skład OHZ Gola realizowano pięć z sześciu celów wymienionych w ww. przepisie, tj. art. 28 ust. 2 pkt 1-4 oraz 6 upł. Na terenie OHZ prowadzono hodowlę w celach zasiedlenia obwodów łowieckich kuropatwy, bażanta oraz kaczki krzyżówki; szkolenia z zakresu kynologii łowieckiej jak również badania nad jakością mięsa zwierzyny²⁶;
- 3) w 5 obwodach realizowano cztery cele i tak: w jednym z 2 obwodów OHZ Grodno, jednym z 2 obwodów OHZ Lisiećce, w 2 (wszystkich) obwodach OHZ Nieciecz realizowano cele określone pkt 1, 4–6 ww. przepisu, a w jednym z 2 obwodów OHZ Przybyszew realizowano cele określone pkt 1, 2, 4 i 6;
- 4) w 11 obwodach realizowano 3 cele, i tak: w 2 (wszystkich) obwodach OHZ Gradów i 2 (wszystkich) obwodach OHZ Moszna i w jednym obwodzie OHZ Przybyszew realizowano cele określone w pkt 1, 4 i 6, a w jednym obwodzie OHZ Grodno, w 4 (wszystkich) obwodach OHZ Rożniaty oraz 1 obwodzie OHZ Lisiećce realizowano cele określone pkt 1, 5–6 omawianego przepisu;
- 5) w 9 obwodach realizowano 2 z 6 celów: i tak: w jednym obwodzie OHZ Dretyń – pkt 1 i 5, w 2 obwodach OHZ Gierłoż – pkt 1 i 4, w 2 obwodach OHZ Krośniewice – pkt 2 i 4; w jednym obwodzie OHZ Wołowiec i jednym OHZ Szubin, realizowano cele określone w pkt 1 i 2; w 2 obwodach OHZ Rypin realizowano cele wynikające z pkt 2 i 4;
- 6) w 4 obwodach realizowano jeden (pkt 1) z sześciu celów wymienionych w ww. przepisie, tj.: w jednym obwodzie (z trzech) OHZ Krośniewice, w jednym obwodzie OHZ Mikołajki oraz 2 obwodach OHZ Kujan.

²⁴ Kuropatw, królików, danieli i muflonów.

²⁵ Np. paśniki, lizawki, podsypy.

²⁶ Obwody łowieckie OHZ Gola zostały włączone do projektu badawczego Narodowego Centrum Badań i Rozwoju pt. Opracowanie i wdrożenie standardów jakości w postępowaniu po odstrzale dzika (sus scrofa) w Ośrodkach Hodowli Zwierzyny Zarządu Głównego Polskiego Związku Łowieckiego.

Prowadzenie chowu i hodowli zwierząt łownych

W 13 spośród 17 OHZ w zarządzie ZG PZŁ prowadzony był chów oraz hodowla²⁷ daniela (w OHZ Czempień, Grodno, Lisięcice i Nieciecz), muflona (w OHZ Czempień, Lisięcice), dzika (OHZ Czempień, Dretyń, Grodno i Krośniewice), bażanta (w OHZ Gradów, Grodno, Krośniewice, Lisięcice, Moszna, Nieciecz, Przybyszew, Roźniaty, Rypin i Gola), kuropatwy (w OHZ Czempień, Gradów, Moszna, Przybyszew, Roźniaty i Gola), zająca szaraka (w OHZ Gierłoż, Gradów, Krośniewice, Przybyszew i Rypin), kaczki krzyżówki w OHZ Gola, królika i sokoła wędrownego w OHZ Czempień.

Nie prowadzono chowu i hodowli zamkniętej zwierząt w czterech OHZ: Kujan, Mikołajki, Szubin i Wołowiec.

W wyniku prowadzonego chowu i hodowli zamkniętej w OHZ ZG PZŁ w 2012 r. sprzedano łącznie 158.160 szt. bażanta, 38.055 szt. kuropatwy, 2.030 szt. zająca szaraka (wyhodowano i sprzedano), 486 szt. królika, 25 szt. daniela, cztery szt. dzika, dwie szt. muflona i cztery szt. sokoła wędrownego (wyhodowano). Natomiast w 2013 r. sprzedano 147.172 szt. bażanta, 11.085 szt. kuropatwy, 2.711 szt. kaczki krzyżówki, 2.017 szt. zająca szaraka (wyhodowano i sprzedano), 414 szt. królika, 262 szt. dzika²⁸, osiem szt. daniela i osiem szt. sokoła wędrownego (wyhodowano).

(dowód: akta kontroli str. 143-218, 315-319, 352)

Realizacja programów ochrony zwierzyny drobnej

Polski Związek Łowiecki realizował w badanym okresie dwa programy ochrony zwierzyny drobnej, tj. *Program poprawy warunków bytowania i rozwoju populacji kuropatwy (Perdix perdix L.) w Polsce z 2001 r.* – w 9 OHZ (Czempień, Gola, Gradów, Grodno, Krośniewice, Lisięcice, Moszna, Przybyszew, Roźniaty) oraz *Program poprawy warunków bytowania i rozwoju populacji zająca szaraka (Lepus europaeus L.) w Polsce z 2002 r.* – w 10 OHZ (Czempień, Gierłoż, Gola, Gradów, Grodno, Krośniewice, Lisięcice, Moszna, Przybyszew, Rypin). Zostały one opracowane przez ZG PZŁ, pozytywnie zaopiniowane przez Komisję Hodowlaną Naczelnej Rady Łowieckiej (NRŁ)²⁹ i zatwierdzone przez NRŁ³⁰.

(dowód: akta kontroli str. 319-351)

W ramach programu ochrony kuropatwy:

- prowadzono hodowlę zamkniętą w sześciu OHZ (Czempień, Gola, Gradów, Moszna, Przybyszew, Roźniaty);
- zasiedlono kuropatwami obwody w pięciu OHZ (Czempień – 10 kuropatw; Gola – 316 kuropatw; Gradów – 150 kuropatw; Moszna – 30 kuropatw; Przybyszew – 3.760 kuropatw);
- odstąpiono od polowania³¹ na kuropatwy w sześciu OHZ (Czempień, Krośniewice, Lisięcice, Grodno, Moszna, Roźniaty);
- wykonywano zabiegi mające na celu poprawę warunków środowiskowych poprzez wykonanie podsypów i budek w 2 OHZ (Gola, Lisięcice).

Zakładano też redukcję populacji drapieżników. Jednak analiza rocznych planów łowieckich wykazała, że odstrzał lisów w ciągu dwóch sezonów (2012/2013 i 2013/2014) na poziomie 70% i wyższym zrealizowano³² tylko w trzech OHZ (Czempień – 70,0%, Grodno – 82,6%, Roźniaty – 90,7%). W pozostałych OHZ wykonanie planu wynosiło od 51,2% w OHZ Przybyszew do 68,8% w OHZ Lisięcice. Najniższe wykonanie odstrzału lisów wystąpiło w sezonie 2012/2013 w dwóch OHZ (Gradów – 26,9% oraz Gola – 28,1%).

W ramach programu ochrony zająca szaraka realizowano następujące zadania:

²⁷ Chów – odchowywanie młodych osobników bez etapu rozrodu; hodowla – utrzymanie zwierząt z pełnym cyklem rozrodczym (rozród-odchowanie-rozród).

²⁸ Sprzedano w celu zasiedleń łowieckich, w tym zasiedlono 259 szt. i trzy szt. sprzedano.

²⁹ W dniu 19 lutego 2002 r.

³⁰ W dniu 23 kwietnia 2002 r.

³¹ Odstąpienie od polowania m.in. z uwagi na: słabe łęgi wiosenne, duże upadki podczas odchowania młodych, spadek liczebności zwierzyny.

³² Dane na podstawie rocznych planów łowieckich na lata gospodarcze 2012/2013 i 2013/2014.

- prowadzono hodowlę zamkniętą w pięciu OHZ (Gierłoż, Gradów, Krośniewice, Przybyszew, Rypin);
- zasiedlono zajęciami szarakami obwody w OHZ Przybyszew (197 zajęcy);
- wykonywano zabiegi mające na celu poprawę warunków środowiskowych na gruntach własnych i dzierżawionych w trzech OHZ (Krośniewice, Przybyszew, Rypin);
- odstąpiono od polowania na zajęce w siedmiu OHZ (Czempiń, Gierłoż, Gola, Gradów, Krośniewice, Lisięcice, Moszna, Rypin).

Zakładano też redukcję populacji drapieżników. Jednak analiza rocznych planów łowieckich wykazała, że odstrzał lisów w ciągu dwóch sezonów (2012/2013 i 2013/2014) na poziomie 70% i wyższym zrealizowano tylko w dwóch OHZ (Czempiń – 70%, Grodno – 82,6%). W pozostałych OHZ wykonanie planu wynosiło od 50,0% w OHZ Rypin do 68,8% w OHZ Lisięcice. Najniższe wykonanie odstrzału lisów wystąpiło w sezonie 2012/2013 w dwóch OHZ (Gradów – 26,9% oraz Gola – 28,1%).

(dowód: akta kontroli str. 319-321, 437-442, 745-875, 888-905, 918-940, 967-1049)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Funkcjonowanie OHZ Szubin przez okres ponad jednego roku bez decyzji Ministra Środowiska o przekazaniu wchodzącego w skład OHZ obwodu łowieckiego w zarząd PZŁ. Przewodniczący ZG PZŁ wystąpił z wnioskiem³³ do Ministra Środowiska (MŚ) o przedłużenie zarządu nad obwodem łowieckim nr 156³⁴ (OHZ Szubin) dopiero w dniu 13 lutego 2013 r., pomimo że decyzja z dnia 29 marca 2002 r.³⁵, przekazująca w zarząd PZŁ ten obwód z dniem 1 kwietnia 2002 r. na okres 10 lat, przestała obowiązywać już z dniem 31 marca 2012 r.

MŚ wydał decyzję wyłączającą z wydzierżawienia i przekazującą w zarząd ZG PZŁ obwód nr 156 (należący do OHZ Szubin), z dniem 15 kwietnia 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 627-631)

Przewodniczący ZG PZŁ wyjaśnił, że: „Z uwagi na brak reakcji ze strony Ministerstwa Środowiska i brakiem wniosku o przekazanie obwodu do wydzierżawienia, Zarząd Główny PZŁ wystąpił do Ministra Środowiska z wnioskiem o przedłużenie zarządu nad obwodem nr 156/były 162/były 120 (OHZ Szubin) z dniem 13 lutego 2013 r. Obwód nr 156 był jedynym obwodem przekazanym w zarząd Zarządowi Głównemu PZŁ na czas określony. Do czasu wydania nowej decyzji gospodarka łowiecka na tym terenie prowadzona była w oparciu o przepisy art. 28 ust. 1a ustawy Prawo łowieckie. W omawianym okresie Minister Środowiska nie wszczął postępowania administracyjnego dotyczącego przekazania w zarząd lub zwolnienia do wydzierżawienia omawianego obwodu łowieckiego. Minister Środowiska nie występował także z żadnymi innymi wnioskami oraz pismami dotyczącymi opisywanego obwodu łowieckiego. Zarząd Główny PZŁ nie miał wiedzy dotyczącej wygaśnięcia decyzji Ministra Środowiska w zakresie przekazania w zarząd obwodu łowieckiego nr 156/były 162/były 120 (OHZ Szubin). W ostatnich latach wszystkie decyzje Ministra Środowiska w zakresie przekazania w zarząd obwodów łowieckich wydawane były na czas bezterminowy, zaś przedmiotowa decyzja stanowiła wyjątek. Zarząd Główny PZŁ w omawianym okresie ponosił wszystkie opłaty z tytułu prowadzenia działalności na terenie obwodu łowieckiego takie jak: ekwiwalent, opłaty za szkody łowieckie, dokarmianie zwierzyny itp.”

(dowód: akta kontroli str. 716-717)

NIK nie może zaakceptować powyższych wyjaśnień, zgodnie bowiem z § 1 ust 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad przekazywania w zarząd obwodów łowieckich wyłączonych z wydzierżawiania, Minister nie może być inicjatorem przekazania obwodu w zarząd. Dla wydania stosownej decyzji niezbędny jest pisemny wniosek, zawierający określone przepisem elementy.

³³ Złożono do MŚ również uzupełnienie wniosku w dniu 14 marca 2013 r.

³⁴ Poprzednio obwód oznaczony był nr 162 oraz nr 120.

³⁵ Znak: DL.1.672/6/02/wb.

W ocenie NIK, w okresie od 1 kwietnia 2012 r. do 15 kwietnia 2013 r. OHZ Szubin funkcjonował nielegalnie.

Uwagi dotyczące badanej działalności

1. Zdaniem NIK niepełne wykonanie planu odstrzału drapieżników w OHZ realizujących programy ochrony zwierzyny drobnej może być przyczyną nieosiągnięcia ich głównego celu, tj. rozwoju populacji kuropatwy i zająca szaraka.
2. W odniesieniu do 24 obwodów należących do następujących 14 OHZ: Czempień, Dretyń, Gierłoż, Gradów, Grodno, Krośniewice, Kujan, Lisięcice, Mikołajki, Nieciecz, Przybyszew, Rożniaty, Rypin, Wołowiec, podana w decyzjach numeracja obwodów nie odpowiadała obowiązującej numeracji, wynikającej z uchwał sejmików wojewódzkich w sprawie podziału województw na obwoły łowieckie.

(dowód: akta kontroli str. 219, 243-256, 460-469)

Ocena cząstkowa

Dopuszczenie do funkcjonowania obwołu łowieckiego należącego do OHZ Szubin bez decyzji Ministra Środowiska przekazującej go w zarząd PZŁ na ośrodek hodowli zwierzyny NIK ocenia negatywnie³⁶.

2. Prawdowość opracowania i realizacji rocznych planów łowieckich w OHZ

Kierownicy OHZ terminowo³⁷ składali regionalnym dyrektorom Lasów Państwowych do zatwierdzenia projekty rocznych planów łowieckich³⁸, zwane dalej „RPŁ”.

(dowód: akta kontroli str. 718-1063, 1139-1141, 1168-1170, 1178-1179, 1189-1190, 1456-1458, 1546-1550, 1692-1693, 1711-1714, 1903-19032)

W przypadku 2 obwodów graniczących z parkami narodowymi Kierownicy OHZ zasięgali opinii do projektów RPŁ u dyrektorów parków narodowych³⁹. Pomimo braku obowiązku Kierownicy OHZ uzyskali, w ramach współpracy, opinie organów jednostek samorządu terytorialnego do projektów 22 RPŁ⁴⁰.

(dowód: akta kontroli str. 718-1063, 876-887, 1459-1460, 1471-1472, 1903-1932)

W badanym okresie nie było przypadków niezatwierdzenia rocznego planu łowieckiego dla obwodów w zarządzie ZG PZŁ. Wystąpiły natomiast dwa przypadki częściowego zatwierdzenia planu, a dopiero w następstwie uzgodnień zatwierdzenie planu w całości⁴¹. Z 64 RPŁ obowiązujących w sezonach 2012/2013 oraz 2013/2014 zmieniono 20 planów z powodu istotnych zmian liczebności zwierzyny w obwodzie oraz większą niż przewidywano powierzchnią upraw uszkodzonych przez zwierzynę.

(dowód: akta kontroli str. 6-11, 13-15, 718-1063, 1546-1550, 1903-1932)

³⁶ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen cząstkowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny cząstkowej według proponowanej skali byłoby niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, należy zastosować ocenę opisową.

³⁷ Termin składania projektów planów – 21 marca został ustalony przepisem §4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich planów hodowlanych (Dz.U. Nr 221, poz. 1646 z późn. zm.).

³⁸ 35 projektów na rok 2013/2014 oraz 34 projekty na rok 2014/2015 (obwód nr 378 OHZ Krośniewice został wydzierżawiony z dniem 1 kwietnia 2014 r. i projekt RPŁ składał nowy dzierżawca).

³⁹ Obowiązek ten wynikał z art. 8 ust. 3c ustawy – Prawo łowieckie. Uzyskano opinie do projektów RPŁ dla obwodów nr 211 w OHZ Czempień i nr 232 w OHZ Wołowiec.

⁴⁰ Obowiązek uzyskiwania opinii wójtów (burmistrzów i prezydentów) do projektów RPŁ wynikał z art. 8 ust. 3a ustawy – Prawo łowieckie dotyczył dzierżawców obwodów łowieckich. Z 29 RPŁ na rok 2012/2013 zostało zaopiniowanych 10, z 35 RPŁ na rok 2013/2014 – 7, z 34 RPŁ na rok 2014/2015 – 5 planów.

⁴¹ Częściowe zatwierdzenie planu na rok 2013/2014 dla obwodów nr 190 i 191 w OHZ Nieciecz nastąpiło w dniu 26.03.2013 r., z uwagi na błędy rachunkowe oraz w związku z zakwestionowaniem liczebności populacji jeleni i saren. W dniu 10.04.2013 r. nastąpiło zatwierdzenie planów ww. OHZ w całości. Częściowe zatwierdzenie planu na rok 2012/2013 dla obwołu nr 203 w OHZ Mikołajki nastąpiło w dniu 28.03.2012 r., z uwagi na zastrzeżenie Dyrektora RDLP w Białymstoku w zakresie planu pozyskania jeleni. Na skutek uzgodnień pomiędzy OHZ a RDLP w dniu 13.08.2012 r. nastąpiło podpisanie planu w zakwestionowanej uprzednio części – dotyczącej pozyskania jeleni.

Według danych zawartych w rocznych planach łowieckich w OHZ ZG PZŁ wykonano w roku 2012/2013 łącznie 852 urządzenia związane z gospodarką łowiecką, a w roku 2013/2014 1.113 urządzeń, z tego:

- 85 paśników w roku 2012/2013 oraz 68 paśników w roku 2013/2014, a stan paśników wzrósł z 226 (stan na 10 marca 2012 r.) do 229 (stan na 10 marca 2014 r.)⁴²;
- 531 lizawek w roku 2012/2013 oraz 701 lizawek w roku 2013/2014, a ich stan wzrósł z 1.371 do 1.847;
- 223 ambon w roku 2012/2013 oraz 265 ambon w roku 2013/2014, a ich stan wzrósł z 809 do 910;
- 10 wolierek w roku 2012/2013 oraz 22 woliery w roku 2013/2014, a ich stan wzrósł z 31 do 256⁴³;
- 3 zagrody w roku 2012/2013 oraz 4 zagrody w roku 2013/2014, a ich stan wzrósł z zera do 9⁴³;
- 53 inne urządzenia⁴⁴ w roku 2013/2014, a ich stan wzrósł z 14 do 53.

Ponadto, w roku 2012/2013 zagospodarowano 199,15 ha poletek łowieckich, 382,66 ha łąk śródpolnych i przyleśnych oraz 120 pasów zaporowych o łącznej długości 30,9 km. W roku 2013/2014 zagospodarowano 205,38 ha poletek łowieckich, 391,89 ha łąk oraz 160 pasów o łącznej długości 45,3 km.

Nie w każdym obwodzie wykonano założenia RPŁ w zakresie zagospodarowania obwodu. W części obwodów w niektórych formach zagospodarowania obwodu przekroczono plan. Jednak w roku 2012/2013 tylko w 12 z 29, a w roku 2013/2014 tylko w 18 z 35 obwodów w pełni zrealizowano założenia planów. Kierownicy OHZ wyjaśniali to m.in. realizacją zrębów, wykluczającą dotychczasowe i planowane lokalizacje paśników, zniszczeniem urządzeń przez warunki atmosferyczne, dewastacją i kradzieżą urządzeń, zmianą sposobu dokarmiania zwierzyny⁴⁵ oraz priorytetem innych zadań.

(dowód: akta kontroli str.19-20, 718-1063, 1133-1141, 1189-1190, 1195-1243, 1279-1454, 1903-1932)

Zgodnie z art. 12 upł zarządcy obwodów łowieckich mogą, po uzyskaniu zgody właściciela, posiadacza lub zarządcy gruntu, wznosić urządzenia związane z prowadzeniem gospodarki łowieckiej.

Według wyjaśnień Przewodniczącego ZG PZŁ w przypadku budowy wszystkich urządzeń łowieckich uzyskano zgodę posiadacza, właściciela lub zarządcy terenu. W większości ośrodków uzgodnienia i uzyskane zgody miały charakter ustny, jednakże w niektórych ośrodkach ZG PZŁ uzyskiwał pisemne zgody na budowę urządzeń łowieckich.

Według wyjaśnień Przewodniczącego ZG PZŁ, poza działaniami określonymi w drukach rocznych planów łowieckich, na terenach OHZ ZG PZŁ wykonywano inne działania w celu poprawy warunków bytowania zwierzyny. I tak:

- wykupiono grunty stanowiące ostoję bobrów i innej zwierzyny, w celu ochrony przed dewastacją;
- wykupiono podworski kompleks zadrzewień śródpolnych i remiz, stanowiących ostoję zwierzyny, również celem ochrony przed zniszczeniem w OHZ Rypin;
- wybudowano 25-arowy zbiornik wodny na gruncie OHZ Rypin, stanowiący jedyne źródło wody w zmeliorowanym środowisku;
- założono kilkunastu nasadzenia starych odmian jabłoni, stanowiących bazę żerową;

⁴² Podano stan na dzień 10.03.2012 r. i 10.03.2014 r., wg których prezentowane są dane w rocznych planach łowieckich. Odnośnie pozostałych form zagospodarowania obwodów także podano stan na dzień 10.03.2012 r. i 10.03.2014 r.

⁴³ Wykazany wzrost wynikał m.in. z przejścia zagospodarowanych już obwodów łowieckich oraz wyremontowania niefunkcjonujących urządzeń – niewykazywanych w RPŁ ze względu na ich stan techniczny.

⁴⁴ Klatki, podsypy, kosze łęgowe, stanowiska naziemne w formie koszy, pastuchy elektryczne i inne.

⁴⁵ OHZ Dretyń produkował na swoich gruntach sianokiszonkę oraz kiszonki ze zbóż, którymi dokarmiano zwierzynę. W OHZ Kujan zwierzynę dokarmiano burakami cukrowymi, ziemniakami i marchwią.

- prowadzono akcje edukacyjne dla dzieci i młodzieży, głównie z terenów wiejskich, mające na celu poprawę warunków bytowania zwierzyny drobnej oraz zimowe akcje dokarmiania zwierzyny grubej.

(dowód: akta kontroli str. 1721-1734, 1903-1932)

Analiza RPŁ dla obwodów OHZ ZG PZŁ wykazała, że w zakresie:

- pozyskania jeleni w sezonie 2012/2013 z 22 obwodów, w których planowano pozyskanie, pełne wykonanie⁴⁶ zrealizowano w 11 obwodach, w 9 obwodach wykonanie było w granicach 50–74%, a w 2 obwodach (nr 521 OHZ Przybyszew, nr 93 OHZ Rypin) poniżej 50%. Natomiast w sezonie 2013/2014 z 27 obwodów pełne wykonanie pozyskania jeleni stwierdzono w 13 obwodach, wykonanie na poziomie 75–89% w 7 obwodach, wykonanie na poziomie 50–74% w 3 obwodach, a w 4 obwodach (nr 331 OHZ Czemiń, nr 2 OHZ Krośniewice, nr 134 i 136 OHZ Lisięcice) stwierdzono wykonanie na poziomie poniżej 50% wartości planowanych;
- pozyskania danieli w sezonie 2012/2013 z 12 obwodów pełne lub zbliżone do pełnego wykonania planu stwierdzono w 4 obwodach, wykonanie na poziomie 75–89% w 3 obwodach, wykonanie na poziomie 50–74% w jednym obwodzie, a w 4 obwodach (nr 331 OHZ Czemiń, nr 114 OHZ Grodno, nr 378 OHZ Krośniewice, nr 190 OHZ Nieciecz) stwierdzono wykonanie na poziomie poniżej 50% planowanych wartości. Natomiast w sezonie 2013/2014 z 16 obwodów pełne wykonanie pozyskania danieli stwierdzono w 2 obwodach, wykonanie na poziomie 75–89% planu, w 3 obwodach, wykonanie na poziomie 50–74% w 5 obwodach, a w 6 obwodach (nr 180 OHZ Dretyń, nr 331 OHZ Czemiń, nr 309 OHZ Gierłoż, nr 477 OHZ Gola, nr 131 OHZ Grodno, nr 190 OHZ Nieciecz) stwierdzono wykonanie na poziomie poniżej 50% wartości planowanych;
- pozyskania saren w sezonie 2012/2013 z 29 obwodów w 16 obwodach stwierdzono pełne pozyskanie, wykonanie na poziomie 75–89% planu stwierdzono w 8 obwodach, wykonanie na poziomie 50–74% w 2 obwodach, a w 3 obwodach (nr 203 OHZ Mikołajki, nr 237 i 238 OHZ Rożniaty) stwierdzono wykonanie na poziomie poniżej 50% planowanych wartości. W sezonie 2013/2014 z 35 obwodów pełne pozyskanie saren stwierdzono w 14 obwodach, wykonanie na poziomie 75–89% w 8 obwodach, wykonanie na poziomie 50–74% w 9 obwodach, a w 4 obwodach (nr 378 OHZ Krośniewice, nr 203 OHZ Mikołajki, nr 237 i 238 OHZ Rożniaty) stwierdzono pozyskanie na poziomie poniżej 50% planowanych wartości;
- pozyskania dzików w sezonie 2012/2013 z 29 obwodów pełne pozyskanie wykonano w 11 obwodach, wykonanie na poziomie 75–89% planu, zrealizowano w 3 obwodach, wykonanie na poziomie 50–74% w 9 obwodach, a w 6 obwodach (nr 21 OHZ Kujan, nr 114 OHZ Grodno, nr 134 i 136 OHZ Lisięcice, nr 103 OHZ Moszna, nr 93 OHZ Rypin) stwierdzono pozyskanie na poziomie poniżej 50% planowanych wartości. Natomiast w sezonie 2013/2014 z 35 obwodów pełne wykonanie planu pozyskania dzików stwierdzono w 14 obwodach, wykonanie na poziomie 75–89% w 11 obwodach, wykonanie na poziomie 50–74% w 7 obwodach, a w 3 obwodach (nr 131 OHZ Grodno, nr 134 i 136 OHZ Lisięcice) stwierdzono pozyskanie na poziomie poniżej 50% planowanych wartości;
- pozyskania lisów w sezonie 2012/2013 z 29 obwodów pełne lub zbliżone do pełnego pozyskanie zrealizowano w 7 obwodach, pozyskanie na poziomie 75–89% planu w 8 obwodach, pozyskanie na poziomie 50–74% w 4 obwodach, a w 10 obwodach (nr 180 OHZ Dretyń, nr 309 OHZ Gierłoż, nr 418 OHZ Gradów, nr 239 i 378 OHZ Krośniewice, nr 203 OHZ Mikołajki, nr 103 OHZ Moszna, nr 528 OHZ Przybyszew, nr 78 i 93 OHZ Rypin) stwierdzono pozyskanie na poziomie poniżej 50% planowanych wartości. W sezonie 2013/2014 z 35 obwodów pełne pozyskanie lisów stwierdzono w 6 obwodach, wykonanie na poziomie 75–89% planu w 5 obwodach, wykonanie na poziomie 50–74% w 17 obwodach, a w 7 obwodach (nr 180 OHZ Dretyń, nr 331 OHZ

⁴⁶ Wykonanie w 100% z tolerancją +/- 10%.

Czempiń, nr 239 OHZ Krośniewice, nr 203 OHZ Mikołajki, nr 103 OHZ Moszna, nr 528 OHZ Przybyszew, nr 156 OHZ Szubin) stwierdzono wykonanie pozyskania na poziomie poniżej 50% planowanych wartości. Istotne jest, iż w niektórych z ww. obwodów prowadzono programy ochrony zwierzyny drobnej, w przypadku których efekt warunkowany jest eliminacją drapieżników – głównie lisów. Program ochrony kuropatwy prowadzono w OHZ Czempiń, Gradów, Krośniewice, Moszna, Przybyszew, a program ochrony zająca szaraka w OHZ Czempiń, Gierłoż, Gradów, Krośniewice, Moszna, Przybyszew i Rypin.

Kontrola wykazała, że w żadnym z obwodów OHZ w zarządzie ZG PZŁ w badanym okresie nie zrealizowano w pełni planu pozyskania zwierzyny drobnej.

Niepełne pozyskanie zwierzyny wyjaśniano m.in. migracją zwierzyny spowodowaną m.in. wielkoobszarowymi uprawami kukurydzy i rzepaku, melioracją terenu; trudnymi warunkami atmosferycznymi; trudnościami w przeprowadzeniu polowania na terenach polnych; brakiem osobników kwalifikujących się do pozyskania w ramach selekcji osobniczej oraz zmniejszeniem populacji spowodowanym presją drapieżników lub chorobami.

Według wyjaśnień kierowników OHZ, niewykonanie planu pozyskania zwierzyny drobnej nie pociągało za sobą żadnych skutków. Natomiast skutkiem niepełnej realizacji pozyskania zwierzyny grubej były głównie niższe wpływy finansowe.

(dowód: akta kontroli str. 319-321, 718-1063, 1244-1454, 1903-1932)

Prowadzona w ZG PZŁ ewidencja polowań była zgodna ze wzorem określonym w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 marca 2005 r. *w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz⁴⁷*. Myśliwi wykonujący polowanie zwracali zezwolenia do polowania indywidualnego po ich wykorzystaniu. Książki ewidencji pobytu myśliwych na polowaniu indywidualnym były dostępne w siedzibach OHZ, miejscach zamieszkania strażników łowieckich oraz pracowników OHZ. Z polowań zbiorowych sporządzane były sprawozdania, w których wykazywano m.in. ilość, gatunek i płeć pozyskanej zwierzyny.

(dowód: akta kontroli str. 1166-1167, 1180-1181, 1643-1693, 1711-1713, 1903-1932)

Procedura sprawdzenia posiadania przez myśliwego uprawnień łowieckich polegała:

- w odniesieniu do myśliwych krajowych⁴⁸ – na kontroli w systemie informatycznym danych dotyczących posiadanych uprawnień, opłacenia składki oraz ewentualnie nałożonych kar zawieszenia w prawie do polowania na określony gatunek samców zwierzyny grubej lub na wszystkie samce zwierzyny grubej za nieprzestrzeganie zasad selekcji osobniczej i populacyjnej. Na podstawie sprawdzonych danych z systemu informatycznego wypisywane były odstrzały. Dodatkowo obowiązkiem ustawowym kierowników poszczególnych ośrodków była kontrola powyższej dokumentacji przed rozpoczęciem polowania;
- w odniesieniu do myśliwych zagranicznych – na kontroli tożsamości myśliwych oraz posiadanych przez nich uprawnień do polowania. Po potwierdzeniu uprawnień kierownik OHZ wypisywał druki upoważnień do polowania indywidualnego w Polsce.

W przypadku polowań zbiorowych za sprawdzenie uprawnień do polowania odpowiadał kierownik OHZ lub upoważniona osoba prowadząca polowanie.

W ZG PZŁ nie dokumentowano faktu sprawdzenia uprawnień myśliwych do polowania. Według wyjaśnień Kierownika Działu Organizacji i Szkolenia ZG PZŁ udokumentowaniem faktu sprawdzenia uprawnień było wystawienie upoważnienia do wykonywania polowania indywidualnego.

(dowód: akta kontroli str. 1166-1167, 1182-1183, 1692-1694, 1711-1713, 1903-1932)

⁴⁷ Dz.U. Nr 61, poz. 548 z późn. zm.

⁴⁸ Odstrzały wystawiane w ZG PZŁ były wystawiane przez pracownika Zarządu i podpisywane przez Łowczego Krajowego – Przewodniczącego ZG PZŁ.

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nieprawidłowo wypełniane były druki RPL:

- a) w 16 RPL⁴⁹ w sprawozdaniu z wykonania urzędzeń za poprzedni rok (zawartym w kolumnie nr 4 części II RPL sporządzanego na rok następny) wpisywano liczby istniejących urzędzeń⁵⁰ zamiast liczby urzędzeń wykonanych w poprzednim roku gospodarczym;
- b) w RPL dla obwodów nr 330 i 331 OHZ Czemiń na rok 2013/2014 nie wpisano kosztów poniesionych na prowadzenie gospodarki łowieckiej w roku poprzednim, pomimo wpisania kwoty wypłaconych odszkodowań,
- c) w RPL dla obwodu nr 330 OHZ Czemiń na rok 2014/2015 nie wpisano kwoty wypłaconych odszkodowań w roku poprzednim, pomimo wykazania powierzchni szkód,
- d) w RPL dla obwodów nr 308 i 309 OHZ Gierłoż oraz nr 239 OHZ Krośniewice na rok 2014/2015, w wierszu 1 kol. 4 nie zsumowano kosztów prowadzenia gospodarki łowieckiej oraz odszkodowań łowieckich.

Według otrzymanych wyjaśnień powyższe postępowanie było wynikiem omyłek oraz nieprawidłową interpretacją wzoru RPL ustalonego w Porozumieniu, zawartym w dniu 25 stycznia 2013 r. pomiędzy Przewodniczącym ZG PZŁ a Dyrektorem Generalnym Lasów Państwowych w sprawie wprowadzenia do stosowania jednolitego wzoru rocznego planu łowieckiego.

Ponadto w 19 RPL⁵¹ stwierdzono wpisywanie w sprawozdaniu za rok poprzedni (zawartym w kolumnie nr 3 części II RPL sporządzanego na rok następny) liczb istniejących urzędzeń zamiast liczb urzędzeń zaplanowanych do wykonania w poprzednim sezonie.

(dowód: akta kontroli str. 718-1063, 1301-1327, 1903-1932, 1951,1952)

W ocenie NIK powyższe postępowanie było niezgodne z ustaleniami ww. Porozumienia.

W siedmiu RPL nie wykazywano powierzchni poletek łowieckich lub zagospodarowanych łąk:

- a) w RPL dla obwodu nr 211 OHZ Czemiń na rok 2014/2014 nie wykazano powierzchni zagospodarowanych łąk, co według wyjaśnień Kierownika OHZ było to pomyłką;
- b) w RPL na rok 2013/2014 sporządzonym dla obwodu nr 420 OHZ Gola wykazano na dzień 10 marca 2013 r. zerowy stan poletek łowieckich, pomimo że w planie tym wykazano zagospodarowanie poletek w roku 2012/2013 na obszarze 70,00 ha. W RPL dla obwodu 420 na rok 2014/2015 również wykazano na dzień 10 marca 2014 r. zerowy stan poletek łowieckich, pomimo wykazania zagospodarowania 80,00 ha poletek w roku 2013/2014;

Według wyjaśnień Kierownika OHZ, część poletek przeznaczona była na bezpośrednie zgrzyzanie na pniu, a część na produkcję karmy z uwagi na prowadzoną hodowlę wolverową. Na dzień 10 marca⁵² cała powierzchnia poletek była uprzętnięta;

- c) w RPL na rok 2013/2014 i 2014/2015 sporządzonych dla obwodu nr 436 OHZ Gola wykazano zerowy stan poletek łowieckich, pomimo wykazywania zagospodarowania poletek na obszarze 4,30 ha;

Według wyjaśnień Kierownika OHZ poletka te były wykorzystywane w okresie jesieni i zimy tak intensywnie, że powierzchnia upraw rolnych została zredukowana do zera;

⁴⁹ RPL sporządzone dla obwodów nr 21 i 28 OHZ Kujan na lata 2013/2014 i 2014/2015, nr 330 i 331 OHZ Czemiń na lata 2013/2014 i 2014/2015, nr 211 OHZ Czemiń na rok 2014/2015, nr 418 OHZ Gradów na 2014/2015 rok, nr 378 OHZ Krośniewice na rok 2013/2014, nr 239 OHZ Krośniewice na rok 2013/2014 i 2014/2015, nr 232 OHZ Wołowiec na rok 2013/2014, nr 93 Rypin na 2013/2014 oraz 2014/2015.

⁵⁰ Według stanu na 10 marca.

⁵¹ RPL na rok 2013/2014 oraz 2014/2015 dla obwodu nr 180 OHZ Dretyni; nr 2, 238 i 378 OHZ Krośniewice; nr 330 i 331 OHZ Czemiń; nr 418 OHZ Gradów; nr 78 i 93 OHZ Rypin oraz RPL na rok 2014/2015 dla obwodu nr 211 OHZ Czemiń.

⁵² Dzień na który podawana jest w RPL liczba poszczególnych urzędzeń oraz powierzchnia poletek łowieckich, zagospodarowanych łąk śródleśnych i przyleśnych oraz liczbę i długość pasów zaporowych.

- d) w RPŁ na rok na rok 2013/2014 i 2014/2015 sporządzone dla obwodu nr 156 OHZ Szubin wykazano stan na 10 marca każdego roku zerowy stan poletek łowieckich i zagospodarowanych łąk, pomimo że w RPŁ wykazywano zagospodarowanie poletek i łąk w ciągu roku;

Według wyjaśnień Kierownika OHZ poletka i łąki były użytkowane i zagospodarowane w ciągu sezonu wegetacyjnego, natomiast w dniu 10 marca, na który podawany był ich stan, poletka i łąki nie były użytkowane, w związku z czym nie wykazano ich w RPŁ.

(dowód: akta kontroli str. 1196-1243, 1301-1308, 1333-1342, 1446-1450, 1903-1932)

NIK nie może zgodzić się z powyższymi wyjaśnieniami. Wynika z nich bowiem, że część poletek służyło do produkcji karmy, czyli nie stanowiły żeru na pniu dla zwierzyny – zatem nie powinny one być wykazywane w RPŁ jako poletka łowieckie. Natomiast poletka stanowiące żer na pniu dla zwierzyny oraz zagospodarowane łąki powinny być wykazane w RPŁ niezależnie od ich stanu w dniu 10 marca. Sugerując się powyższym stanowiskiem można by dojść do wniosku, że w RPŁ nie należy w ogóle wykazywać łąk i poletek łowieckich, gdyż te w dniu 10 marca zwykle są niezagospodarowane. Zdaniem NIK, stan poletek i łąk na dzień 10 marca nie miał znaczenia dla ujęcia ich w RPŁ. Decydującym powinien być fakt wykorzystywania poletek w ciągu roku.

2. Kontrola upoważnień do wykonywania polowania indywidualnego, książek ewidencji pobytu myśliwych na polowaniu indywidualnym oraz protokołów z polowań zbiorowych przeprowadzona dla czterech⁵³ obwodów wykazała, że w każdym przypadku dane wykazane w ww. ewidencji różniły się od danych dotyczących pozyskania zwierzyny wykazanych w RPŁ:

- a) wykonanie pozyskania zwierzyny w roku 2012/2013 w obwodzie nr 102 OHZ Moszna wykazane w rocznym planie łowieckim na rok 2013/2014 różniło się od pozyskania wynikającego z ewidencji upoważnień do wykonywania polowania indywidualnego oraz ewidencji pobytu myśliwych na polowaniu indywidualnym w zakresie pozyskania:
- jeleni łani (według ewidencji pobytu..., ewidencji upoważnień oraz sprawozdań z polowań zbiorowych pozyskanie wyniosło 16 łani, a w planie wpisano 17 szt.),
  - jeleni cieląt (według ewidencji pobytu..., ewidencji upoważnień oraz sprawozdań z polowań zbiorowych pozyskanie wyniosło 8 szt., a w planie wpisano 7 szt.),
  - saren kozłat (według ewidencji pobytu..., ewidencji upoważnień oraz sprawozdań z polowań zbiorowych pozyskanie wyniosło 9 szt., a w planie wpisano 3 szt.),
  - lisów (według ewidencji pobytu..., ewidencji upoważnień oraz sprawozdań z polowań zbiorowych pozyskanie wyniosło 6 szt., a w planie wpisano 5 szt.),
  - kun – w ww. ewidencji nie wykazano pozyskania, a w planie wykazano pozyskanie jednej szt.;
- b) wykonanie pozyskania zwierzyny w roku 2012/2013 w obwodzie nr 21 OHZ Kujan wykazane w rocznym planie łowieckim na rok 2013/2014 różni się od pozyskania wynikającego z ewidencji upoważnień do wykonywania polowania indywidualnego oraz ewidencji pobytu myśliwych na polowaniu indywidualnym w zakresie pozyskania:
- jeleni cieląt (według ewidencji upoważnień oraz sprawozdań z polowań zbiorowych pozyskanie wyniosło 11 szt., a w planie wpisano 13 szt., w tym jeden ubytek),
  - danieli cieląt (według ewidencji upoważnień oraz sprawozdań z polowań zbiorowych pozyskanie wyniosło 6 szt., a w planie wpisano 9 szt., w tym 2 ubytki),
  - saren kozłów (według ewidencji pobytu... wyniosło 19 szt., a w planie wpisano 21 szt.),
  - lisów (według ewidencji upoważnień oraz sprawozdań z polowań zbiorowych pozyskanie wyniosło 42 szt., a w planie wpisano 40 szt.),
  - jenotów – według ewidencji nie pozyskano jenotów, a w planie wpisano pozyskanie jednej szt.;

⁵³ Kontroli poddano ewidencję za rok 2012/2013 dla obwodu nr 21 w OHZ Kujan i obwodu nr 102 OHZ Moszna oraz za rok 2013/2014 dla obwodu nr 232 w OHZ Wołowiec i obwodu nr 309 w OHZ Gierłoż.

- c) wykonanie pozyskania zwierzyny w roku 2013/2014 w obwodzie nr 309 OHZ Gierłoż wykazane w rocznym planie łowieckim na rok 2014/2015 różniło się od pozyskania wynikającego z ewidencji upoważnień do wykonywania polowania indywidualnego oraz pozyskania zwierzyny w polowaniach zbiorowych w zakresie pozyskania kóz (w ewidencji wykazano pozyskanie 21 kóz, a w planie wpisano pozyskanie 23 kóz) oraz kozłat (w ewidencji wykazano pozyskanie 11 kozłat, a w planie wpisano pozyskanie 10 szt.);
- d) wykonanie pozyskania zwierzyny w roku 2013/2014 w obwodzie nr 232 OHZ Wołowiec wykazane w rocznym planie łowieckim na rok 2014/2015 różniło się od pozyskania wynikającego z upoważnień do wykonywania polowania indywidualnego oraz ewidencji pobytu myśliwych na polowaniu indywidualnym w zakresie pozyskania:
- jeleni byków (według ewidencji pobytu... pozyskanie wyniosło 8 byków, a w planie wpisano 12 szt.),
  - jeleni łani (według ewidencji upoważnień... pozyskanie wyniosło 23 łani, a w planie wpisano 24 szt.),
  - jeleni cieląt (według ewidencji pobytu... pozyskanie wyniosło 8 szt., a w planie wpisano 9 szt.),
  - saren kozłów (według ewidencji pobytu pozyskanie wyniosło 9 szt., a w planie wpisano 11 szt.),
  - saren kóz (według ewidencji pobytu... pozyskanie wyniosło 10 szt., według ewidencji upoważnień 11 szt., a w planie wpisano 12 szt.),
  - dzików (według ewidencji pobytu... pozyskanie wyniosło 6 szt., a w planie wpisano 10 szt.),
  - lisów (według ewidencji upoważnień...pozyskanie wyniosło 6 szt., a w planie wpisano 7 szt.).

Według wyjaśnień Kierownika Działu Hodowli Zwierzyny i OHZ ZG PZŁ, powyższe rozbieżności spowodowane były niedokonywaniem przez myśliwych wpisów o upolowanej zwierzynie do upoważnień do wykonywania polowania indywidualnego, omyłkowymi wpisami o upolowanej zwierzynie dokonywanymi przez myśliwych do upoważnień wydawanych na inne obwody łowieckie, omyłkowym brakiem wpisów przez prowadzących ewidencje do książki ewidencji pobytu myśliwych na polowaniu indywidualnym oraz sprawozdań z polowania zbiorowego, a także błędnych wpisów do sprawozdań ujętych w RPŁ.

Według powyższych wyjaśnień, dane do sprawozdań z wykonania rocznego planu łowieckiego pochodziły, również z dokumentacji zagospodarowania tusz zwierzyny po polowaniu oraz ewidencji odstrzelonych sztuk.

(dowód: akta kontroli str. 1613-1691, 1903-1932)

3. Kontrola wykazała, że RPŁ na lata 2013/2014 oraz 2014/2015 OHZ Czempień w ogólnej liczbie pozyskanych jeleni, danieli i saren wykazywanych za poprzedni rok nie uwzględniano ubytków. Postępowanie to było niezgodne ze wzorem rocznego planu łowieckiego wprowadzonym porozumieniem zawartym pomiędzy Dyrektorem Generalnym Lasów Państwowych z dnia 25 stycznia 2013 r. a Przewodniczącym ZG PZŁ. Według wyjaśnień Kierownika OHZ, przyczyną powyższego postępowania była błędna interpretacja sporządzającego plan, który uznał, iż ubytki nie są elementem planowania łowieckiego.

(dowód: akta kontroli str. 745-771, 1301-1327, 1903-1932)

Uwagi dotyczące
badanej
działalności

1. ZG PZŁ nie posiadał dokumentów potwierdzających terminowe, do dnia 21 marca, przedłożenie regionalnym dyrektorom Lasów Państwowych projektów RPŁ na rok 2013/2014 dla obwodu nr 232 w OHZ Wołowiec oraz na rok 2014/2015 dla obwodów nr 211, 330 i 331 w OHZ Czempień. Według dat zawartych w RPŁ plany te sporządzono odpowiednio 26 marca 2013 r. oraz 28 marca 2014 r. Według wyjaśnień Kierownika Działu Organizacji i Szkolenia ZG PZŁ projekty ww. RPŁ przekazano w terminie, jednak:

- w dniach 21–26 marca trwały konsultacje pomiędzy ZG PZŁ a RDLP w Krakowie w zakresie liczby oraz struktury płciowej jeleni i saren, ujętych w RPŁ dla obwodu nr 232 OHZ Wołowiec. Plan ostatecznie zatwierdzono 26 marca 2013 r.,
- dla obwodów nr 211, 330 i 331 OHZ Czempin telefonicznie uzgadniano elementy składowe planów. W związku z zaplanowanym na dzień 28 marca 2014 r. spotkaniem z Dyrektorem RDLP w Poznaniu, w tym dniu dokonano również podpisania planów.

NIK zwraca uwagę, że choć ZG PZŁ udokumentował prowadzenie powyższych uzgodnień, jednak nie posiadał dokumentów świadczących o wywiązaniu się z obowiązku, określonego w § 4 ust. 1 ww. rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich planów hodowlanych, przedłożenia projektu planu do dnia 21 marca danego roku.

(dowód: akta kontroli str. 718-1063, 1139-1141, 1168-1170, 1178-1179, 1189-1190, 1456-1458, 1546-1550, 1692-1693, 1711-1714, 1903-1932)

2. Nieosiągnięcie planowanej ilości ambon w obwodzie 309 w roku 2013/2014, według wyjaśnień Kierownika OHZ Gierłoż, spowodowane było m.in. dokonaniem zasiewów przez użytkowników gruntów, co uniemożliwiło budowę urządzeń. NIK zwraca uwagę, iż świadczy to o niedostatecznej współpracy z właścicielami gruntów oraz niewłaściwym zaplanowaniu terminu budowy.

(dowód: akta kontroli str. 772-792, 1328-1332, 1903-1932)

3. NIK zwraca uwagę, że błędne wypełnianie danych w RPŁ dla poszczególnych obwodów, może skutkować przedstawianiem nieprawidłowych danych w analizach i sprawozdaniach zbiorczych dotyczących gospodarki łowieckiej.

4. NIK zwraca uwagę, iż wypisanie upoważnienia do polowania indywidualnego czy też dopuszczenie do udziału myśliwego w polowaniu zbiorowym nie jest jednoznaczne ze sprawdzeniem uprawnień myśliwego do polowania, zwłaszcza, że taki sposób kontroli nie został usankcjonowany w żadnych procedurach ZG PZŁ.

(dowód: akta kontroli str. 1166-1167, 1182-1183, 1692-1694, 1711-1713, 1903-1932)

5. NIK zwraca uwagę, że gospodarowanie populacjami zwierzyny, zgodnie z art. 11 ust. 2 pkt 7 upł, polegać powinno m.in. na utrzymaniu struktury wiekowej i płciowej oraz liczebności zwierzyny właściwych dla zapewnienia równowagi ekosystemów oraz realizacji głównych celów gospodarczych w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie. Wykonanie planu pozyskania zwierzyny w ww. obwodach tak daleko odbiegało od wartości planowanych, że skutkowało to mogło negatywnym wpływem na równowagę ekosystemów, utrudnieniem realizacji celów gospodarczych w rolnictwie i leśnictwie i miało wpływ na niższe przychody OHZ.

(dowód: akta kontroli str. 319-321, 718-1063, 1244-1454, 1903-1932)

6. NIK zwraca uwagę na niepełną realizację założeń RPŁ w zakresie budowy ambon i zwyżek w OHZ Goła w obwodzie nr 175 w roku 2013/2014. Kierownik OHZ uzasadnił to brakiem środków finansowych spowodowanym wyższymi niż planowano kosztami szkód łowieckich.

(dowód: akta kontroli str. 1196-1243, 1333-1342, 1903-1932)

**Ocena
częstkowa**

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność ZG PZŁ w zbadanym zakresie, z wyjątkiem sporządzania rocznych planów łowieckich, niezgodnie z postanowieniami Porozumienia zawartego z Dyrektorem Generalnym Lasów Państwowych w sprawie wprowadzenia do stosowania jednolitego wzoru rocznego planu łowieckiego oraz braku korelacji pomiędzy ewidencją polowań a danymi przedstawionymi w RPŁ, we wszystkich przeanalizowanych przypadkach – obszary te NIK ocenia negatywnie.

3. Stan zabezpieczenia interesów Skarbu Państwa i obywateli w zakresie szkód wynikających z prowadzenia gospodarki łowieckiej

Do OHZ prowadzonych przez ZG PZŁ, w sezonie 2012/2013 wpłynęło 760 zgłoszeń szkód w uprawach i płodach rolnych, z których 663 zostało załatwionych pozytywnie, w tym w 2 przypadkach wartość szkody ustalono w wyniku mediacji przy udziale organu gminy. Negatywnie zostało załatwionych 95 zgłoszeń, a w 2 przypadkach sprawy zostały skierowane na drogę sądową. Natomiast w sezonie 2013/2014 wpłynęło 1.091 zgłoszeń szkód w uprawach i płodach rolnych, z których 983 zostało załatwionych pozytywnie, w tym w 2 przypadkach wartość szkody ustalono w wyniku mediacji przy udziale organu gminy. Negatywnie zostało załatwionych 107 zgłoszeń, a w 1 przypadku sprawa została skierowana na drogę sądową.

(dowód: akta kontroli str. 6-11, 58-60, 1813-1815, 1933-1937)

W roku gospodarczym 2012/2013 łączna powierzchnia zredukowana⁵⁴ szkód w 29 obwodach OHZ w zarządzie ZG PZŁ wyniosła 255,80 ha. Najmniejsza powierzchnia zredukowana szkód wystąpiła w obwodzie nr 180 OHZ Dretyń (0,14 ha), a największa w obwodzie nr 156 OHZ Szubin (44,08 ha). Łączna kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła 673.295,29 zł. Najmniej wypłacono za szkody w obwodzie nr 180 OHZ Dretyń (154,00 zł), a najwięcej w obwodzie nr 239 OHZ Rożniaty (126.000,00 zł).

W roku gospodarczym 2013/2014 łączna powierzchnia zredukowana szkód w 35 obwodach OHZ w zarządzie ZG PZŁ wyniosła 383,00 ha. Najmniejsza powierzchnia zredukowana szkód wystąpiła w obwodzie nr 131 OHZ Grodno (0,11 ha), a największa w obwodzie nr 156 OHZ Szubin (55,08 ha). Łączna kwota wypłaconych odszkodowań wyniosła 1.036.079,01 zł. Najmniejsze odszkodowania wypłacono w obwodzie nr 131 OHZ Grodno (700,00 zł), a najwięcej w obwodzie nr 156 OHZ Szubin (157.472,00 zł).

(dowód: akta kontroli str. 6-11, 61, 1812, 1933-1937)

W trzech z 17 badanych przypadków szacowania szkód⁵⁵ stwierdzono opóźnienie w przeprowadzeniu oględzin, w stosunku do terminu określonego w § 3 ust. 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 marca 2010 r. w sprawie sposobu postępowania przy szacowaniu szkód oraz wypłat odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych⁵⁶. Opóźnienie to wynosiło 2 dni w OHZ Lisiećce, 31 dni w OHZ Czempień oraz 139 dni w OHZ Szubin. Opóźnienia te były niezależne od pracowników OHZ. Opóźnienie w OHZ Lisiećce wynikało z uzgodnionego terminu przyjazdu przedstawiciela Izby Rolniczej, biorącego udział w oględzinach. Natomiast w pozostałych przypadkach opóźnienie spowodowane było opadem śniegu, uniemożliwiającym przeprowadzenie oględzin.

(dowód: akta kontroli str. 1735, 1741-1810, 1933-1937)

Według wyjaśnień Kierownika Działu Organizacji i Szkolenia ZG PZŁ w badanym okresie na terenie OHZ w zarządzie ZG PZŁ wystąpiły dwa przypadki szkód mających miejsce przy wykonywaniu polowania. W jednym przypadku postrzeleniu uległa osoba postronna, a w drugim pies myśliwski został potrącony przez samochód. OHZ nie zostały obciążone kosztami z tytułu ww. szkód.

(dowód: akta kontroli str. 1166-1167, 1182-1183, 1933-1937)

⁵⁴ Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 marca 2010 r. w sprawie sposobu postępowania przy szacowaniu szkód oraz wypłat odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych, powierzchnia zredukowana stanowi iloczyn wielkości uszkodzonego obszaru uprawy i procentu jej zniszczenia.

⁵⁵ Dokonano wyboru losowego - po pierwszym protokole sporządzonym w roku gospodarczym 2012/2013 w OHZ Wołowiec, Lisiećce, Mikołajki, Moszna, Nieciecz, Przybyszew, Rożniaty, Rypin i Szubin oraz po pierwszym protokole sporządzonym w roku gospodarczym 2013/2014 w OHZ Dretyń, Kujan, Czempień, Gierłoż, Gola, Gradów, Grodno i Krośniewice.

⁵⁶ Dz.U. Nr 45, poz. 272.

W badanym okresie OHZ w zarządzie ZG PZŁ nie ponosiły kosztów ochrony lasu przed zwierzyną.

(dowód: akta kontroli str. 6-16, 1142-1143, 62, 1136-1137, 1148-1165, 1933-1937)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości.

W trzech z 17⁶¹ przypadków szacowania szkód wystąpiło opóźnienie wypłaty odszkodowania w stosunku do terminu określonego w § 6 ww. rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sposobu postępowania przy szacowaniu szkód oraz wypłat odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych. Opóźnienie⁵⁷ wynosiło 21 dni w OHZ Dretyń, 130 dni w OHZ Szubin i 285 dni w OHZ Lisięcice. Ponadto wypłaty odszkodowania dokonano bez odsetek należnych z tytułu opóźnienia.

Według wyjaśnień Kierownika OHZ Dretyń opóźnienie wynikało z przeoczenia.

Według wyjaśnień Kierownika OHZ Szubin terminowa wypłata nie była możliwa z uwagi na brak środków finansowych. Termin zapłaty został ustalony ustnie z poszkodowanym.

Według wyjaśnień Kierownika OHZ Lisięcice termin zapłaty został ustalony ustnie z poszkodowanym, a poszkodowany zrezygnował z odsetek z tytułu nieterminowej płatności.

(dowód: akta kontroli str. 1735, 1741-1810, 1933-1937)

W ocenie NIK powyższe postępowanie naruszało przepis § 6 ww. rozporządzenia, a ponadto narażało na dodatkowe koszty w postaci odsetek z tytułu nieterminowej płatności, gdyby o takie wystąpili poszkodowani.

Uwagi dotyczące
badanej
działalności

1. NIK uważa, że ustalenia dotyczące terminu wypłaty odszkodowania oraz rezygnacji z wypłaty odsetek powinny być dokonywane w formie pisemnej, ponieważ taka forma porozumienia stanowi skuteczniejsze zabezpieczenie interesu OHZ w przypadku potencjalnego sporu z poszkodowanym.

2. Analiza danych finansowych wykazała, że w kontrolowanym okresie wzrósł udział odszkodowań za szkody wyrządzane przez zwierzynę w uprawach i płodach rolnych. Łącznie wyniosły one 352,2 tys. zł w 2012 r. i 1.050,3 tys. zł w 2013 r. i stanowiły odpowiednio 2,9% i 7,2% wszystkich wydatków OHZ. W okresie objętym kontrolą nastąpił wzrost powierzchni zredukowanej z 255,80 ha w sezonie 2012/2013 do 383,00 ha w sezonie 2013/2014. Na 29 obwodów w OHZ w sezonie 2012/2013 w 9 obwodach wzrosła istotnie (w 6 ponad dwukrotnie) powierzchnia zredukowana szkód.

Kontrola wykazała zbieżność wysokiego udziału odszkodowań wypłacanych z tytułu szkód łowieckich w kosztach OHZ z niepełnym zagospodarowaniem obwodów łowieckich, w zakresie budowy ambon. I tak:

- a) w obwodzie nr 309 OHZ Gierłoż stan ambon na koniec sezonu 2012/2013 wynosił 60,0% zakładanego stanu (12 z 20), a na koniec sezonu 2013/2014 – 85% zakładanego stanu (17 z 20);
- b) w obwodzie nr 175 OHZ Gola stan ambon na koniec sezonu 2013/2014 wyniósł 81,7% zakładanego stanu (49 z 60), a stan wysiadek⁵⁸ wyniósł 60,0% planowanego stanu (6 z 10);
- c) w obwodzie nr 221 OHZ Roźniaty stan ambon na koniec sezonu 2013/2014 wyniósł 83,3% planowanego stanu (20 z 24). W sezonie poprzedzającym osiągnięto stan 20 ambon na 19 planowanych.

Kierownicy OHZ tłumaczyli powyższy stan trudnymi warunkami terenowymi i dokonanymi już zasiewami uniemożliwiającymi budowę ambon (OHZ Gierłoż), brakiem środków

⁵⁷ Wypłaty odszkodowań dokonują dzierżawcy lub zarządcy obwodów łowieckich w terminie trzydziestu dni od dnia sporządzenia protokołu ostatecznego szacowania szkody albo od dnia sporządzenia protokołu ponownego szacowania szkody, o ile ponowne szacowanie miało miejsce.

⁵⁸ Wysiadka – przenośna ambona.

finansowych spowodowanym wyższymi szkodami łowieckimi (OHZ Gola) oraz szybszą niż przewidywano degradacją ambon (OHZ Roźniaty).

Analiza danych finansowych wykazała, że w OHZ Gierłoż szkody łowieckie kwotowo nie są znaczne w porównaniu do innych OHZ – w sezonie 2012/2013 kwota wypłaconych odszkodowań za szkody w obwodzie nr 309 wyniosła 15,0 tys. zł, a w sezonie 2013/2014 – 20,0 tys. zł (w całym OHZ odpowiednio 25,0 tys. zł i 40,0 tys. zł). Jednakże należy także zwrócić uwagę na ponad dwukrotny wzrost powierzchni zredukowanej szkód w obwodzie nr 309 z 5,12 ha w sezonie 2012/2013 do 11,67 ha w sezonie 2013/2014 (w całym OHZ powierzchnia ta wynosiła odpowiednio 10,62 ha i 21,52 ha).

W obwodzie nr 175 OHZ Gola powierzchnia szkód łowieckich w roku 2013/2014 wyniosła 41,60 ha, a szkody łowieckie wyniosły 102,0 tys. zł. Obwód ten był jednym z trzech obwodów o największej powierzchni szkód i wysokości wypłaconych odszkodowań w roku 2013/2014. Odszkodowania za szkody w uprawach rolnych OHZ Gola w sezonie 2013/2014 stanowiły 40,7% wydatków poniesionych na prowadzenie gospodarki łowieckiej wykazanych w RPL.

Niepełne zagospodarowanie w obwodzie nr 221 OHZ Roźniaty w stosunku do wartości planowanych spowodowało wzrost powierzchni zredukowanej szkód z 13,18 ha w sezonie 2012/2013 do 21,30 ha w sezonie 2013/2014 i wzrost wypłaconych odszkodowań odpowiednio z 43,7 tys. zł do 98,0 tys. zł. Koszty te w obwodzie nr 221 w stosunku do kosztów prowadzenia gospodarki łowieckiej stanowiły 24,3% w sezonie 2012/2013 i wzrosły w roku 2013/2014 do 46,7%.

Kontrola wykazała także zbieżność wysokiego udziału odszkodowań, wypłaconych z tytułu szkód łowieckich, w kosztach OHZ z niepełnym wykonaniem pozyskania zwierzyny grubej. Wykonanie pozyskania zwierzyny grubej na poziomie 50% i mniejszym stwierdzono⁵⁹w:

- a) obwodzie nr 21 Kujan w sezonie 2012/2013 pozyskanie dzików zrealizowano na poziomie 47,1%, natomiast kwoty odszkodowań w ww. okresie stanowiły 10,6% wydatków ponoszonych w związku z prowadzeniem gospodarki łowieckiej w obwodzie⁶⁰;
- b) obwodach nr 134 i 136 OHZ Lisięcice pozyskanie dzików w całym badanym okresie zrealizowano na poziomie 37,6-48,0%, a pozyskanie jeleni w sezonie 2013/2014 w obwodzie nr 136 zrealizowano na poziomie 16,7%. W OHZ nastąpił wzrost udziału odszkodowań w kosztach prowadzenia gospodarki łowieckiej z 2,6% w obwodzie nr 134 i 2,1% w obwodzie nr 136 w sezonie 2012/2013 do odpowiednio 7,3% oraz 5,9%⁶⁰ w sezonie 2013/2014;
- c) obwodach nr 237 i 238 OHZ Roźniaty pozyskanie saren w sezonie 2012/2013 wyniosło 0%, a w sezonie 2013/2014 33,3% i 35,0%. Co prawda zredukowana powierzchnia szkód w tych obwodach w badanym okresie zmniejszyła się, jednak udział odszkodowań w kosztach prowadzenia gospodarki łowieckiej w ww. obwodach wynosił odpowiednio 12,2% i 29,3% w sezonie 2012/2013 oraz 10,9% i 9,2% w sezonie 2013/2014;
- d) obwodach nr 78 i 93 OHZ Rypin pozyskanie dzików w sezonie 2012/2013 zrealizowano na poziomie 50,0% i 29,3%. W badanym okresie powierzchnia zredukowana w OHZ wzrosła z 4,37 ha do 12,83 ha, choć udział odszkodowań w kosztach prowadzenia gospodarki łowieckiej w obwodach wyniósł odpowiednio 1,6% i 5,8% w roku 2012/2013 oraz 2,3% i 3,3% w roku 2013/2014.

Kierownicy OHZ tłumaczyli niepełne pozyskanie zwierzyny utrudnieniami spowodowanymi warunkami atmosferycznymi (OHZ Kujan, Lisięcice i Roźniaty), obecnością wielkoobszarowych upraw kukurydzy i rzepaku, które utrudniają wykonywanie pozyskania zwierzyny w sezonie wegetacyjnym oraz są powodem okresowych migracji zwierzyny (OHZ Lisięcice i Rypin), zbijaniem się saren w stada w okresie jesienno-zimowym (OHZ Roźniaty).

⁵⁹ Wykazano tylko obwoady, w których planowano do pozyskania powyżej 10 szt. zwierząt danego gatunku.

⁶⁰ Udział odszkodowań w kosztach prowadzenia gospodarki łowieckiej w obwodzie według danych zawartych w RPL.

Stopień zagospodarowania obwodów łowieckich i wykonania planu pozyskania nie są jedynymi czynnikami mającymi wpływ na wysokość szkód. Jednak niepełna realizacja założeń rocznych planów łowieckich w wykazanych powyżej przypadkach w ocenie NIK była działaniem niegospodarnym, gdyż przyczyniła się do wzrostu lub utrzymania wysokich kosztów odszkodowań łowieckich.

(dowód: akta kontroli str. 718-1063, 1149-1165, 1195-1454, 1933-1937)

Według wyjaśnień kierowników OHZ skutkiem niepełnego pozyskania zwierzyny były głównie niższe wpływy finansowe. NIK zwraca uwagę, że innym skutkiem były także wyższe szkody łowieckie. Np. w OHZ Gierłoż⁶¹, Moszna⁶² i Rypin⁶³ w badanym okresie powierzchnia zredukowana szkód łowieckich wzrosła ponad dwukrotnie, a w OHZ Szubin, w którym występowały największe szkody⁶⁴, powierzchnia zredukowana szkód wzrosła o 25%.

Ogółem we wszystkich OHZ wartość odszkodowań z tytułu szkód łowieckich wzrosła z 352,2 tys. zł w 2012 r. do 1.050,3 tys. zł w 2013 r.⁶⁵, a ich udział w kosztach prowadzenia gospodarki łowieckiej, według danych zawartych w RPŁ, wzrósł z 15,0% w sezonie 2012/2013 do 22,6% w sezonie 2013/2014.

Zdaniem NIK należy dążyć do pozyskania zwierzyny w ilościach ujętych w RPŁ, gdyż niższe wykonanie planu skutkuje niższymi wpływami finansowymi oraz może powodować wyższe koszty wypłacanych odszkodowań łowieckich.

(dowód: akta kontroli str. 319-321, 718-1063, 1244-1454, 1903-1932)

Ocena
cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność ZG PZŁ w zbadanym zakresie.

4. Efekty finansowe i wywiązywanie się z zobowiązań na rzecz

Skarbu Państwa

Opis stanu
faktycznego

Prowadzone przez ZG PZŁ OHZ uzyskały w 2012 r.⁶⁶ łącznie przychody w kwocie 11.443,8 tys. zł., tj. 102,3% w stosunku do planowanych 11.187,8 tys. zł. Największy udział w przychodach miały wpływy ze sprzedaży tusz i zwierzyny wynoszące 7.465,0 tys. zł.

W 2013 r. w zarządzie ZG PZŁ funkcjonowało 17 OHZ⁶⁷, które łącznie osiągnęły 14.004,3 tys. zł przychodów, stanowiących 107,8% w stosunku do planowanych 12.986,9 tys. zł, w których największy udział stanowiły wpływy ze sprzedaży tusz i zwierzyny, wynoszące 8.345,5 tys. zł.

W badanym okresie ZG PZŁ nie otrzymywał dotacji na poprawę warunków bytowania zwierzyny i realizację programów ochrony zwierzyny drobnej. Natomiast w ramach systemów wsparcia bezpośredniego oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich OHZ prowadzone przez ZG PZŁ otrzymały łącznie 601,4 tys. zł w 2012 r. oraz 1.093,0 tys. zł w 2013 r.

Ponadto OHZ – Stacja Badawcza w Czempiniu otrzymała z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu dotację na dofinansowanie przedsięwzięcia pn. „Dofinansowanie i poprawa infrastruktury istniejącej ścieżki edukacyjnej w Stacji Badawczej PZŁ w Czempiniu” w kwocie 14,8 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 62, 1148-1165, 1459-1460, 1471-1545, 1932-1950)

⁶¹ Powierzchnia zredukowana szkód wzrosła w badanym okresie z 10,62 ha do 21,52 ha, a wartość odszkodowań wzrosła z 25,0 tys. zł do 40,0 tys. zł.

⁶² Powierzchnia zredukowana szkód wzrosła z 7,69 ha do 15,67 ha, a wartość odszkodowań z 17,0 tys. zł do 24,4 tys. zł.

⁶³ Powierzchnia zredukowana szkód wzrosła z 4,37 ha do 12,83 ha, a wartość odszkodowań z 9,5 tys. zł do 10,5 tys. zł.

⁶⁴ Ponad 15% odszkodowań ze wszystkich OHZ stanowiły odszkodowania w OHZ Szubin – 106,6 tys. zł w 2012.2013 roku i 157,5 tys. zł w 2013/2014 roku.

⁶⁵ Prezentowane dane pochodzą z systemu księgowego i dotyczą pełnych lat kalendarzowych.

⁶⁶ Dane przedstawione w wystąpieniu odnoszą się do roku kalendarzowego stanowiącego rok księgowy, a nie do roku gospodarczego. W 2012 r. funkcjonowało 16 OHZ.

⁶⁷ Z dniem 1.01.2013 r. ZG PZŁ przejął w zarząd sześć nowych obwodów. Z czterech z nich utworzony został nowy OHZ Gola.

We wszystkich OHZ prowadzonych przez ZG PZŁ uzyskiwano przychody ze sprzedaży tusz i zwierzyny oraz przychody z polowań komercyjnych. Ponadto, w ośrodkach prowadzących hodowlę zwierzyny prowadzona była także sprzedaż zwierzyny do zasiedleń.

(dowód: akta kontroli str. 6-11, 62, 1148-1165, 1166-1167, 1182-1183, 1932-1950)

W okresie objętym kontrolą obowiązywały umowy zawarte przez ZG PZŁ z 26 firmami – biurami polowań, na sprzedaż polowań indywidualnych i zbiorowych organizowanych przez OHZ na swoim terenie. Według ww. umów ceny polowań określone były w cennikach polowań OHZ. We wszystkich OHZ prowadzonych przez ZG PZŁ obowiązywały te same cenniki. W cennikach różne były ceny dla myśliwych krajowych i zagranicznych.

Cenniki polowań sporządzał Dział Hodowli i OHZ ZG PZŁ na podstawie analizy innych ofert, głównie PGL LP i kół łowieckich, z uwzględnieniem specyfiki łowisk, analizy koniunktury rynkowej, opłacalności funkcjonowania ośrodków i możliwości późniejszej sprzedaży oferty.

W kontrolowanym okresie miały miejsce przypadki organizacji polowań po cenach ryczałtowych (nie według cen określonych w cennikach – przypis kontrolera). W sezonie 2012/2013 odbyło się 10 polowań za kwotę 122,1 tys. zł, a w sezonie 2013/2014 9 polowań za kwotę 130,0 tys. zł.

Według wyjaśnień Przewodniczącego ZG PZŁ organizacja polowań po cenach ryczałtowych spowodowana była warunkami rynkowymi i popytem na polowania w poszczególnych ośrodkach. Forma wyrażenia zgody na organizację polowania ryczałtowego była różna: od akceptacji telefonicznej z adnotacją przez kierownika OHZ na protokole z polowania, poprzez potwierdzenie pocztą elektroniczną, po adnotację w zamówieniu.

(dowód: akta kontroli str. 6-11, 95-119, 1191-1194, 1459-1460, 1471-1472, 1692-1693, 1711-1713, 1932-1950)

Ze sprzedaży polowań w OHZ prowadzonych przez ZG PZŁ uzyskano łącznie:

- a) w 2012 r. 1.285,3 tys. zł, tj. 90,1% z planowanych 1.426,5 tys. zł, z tego:
  - 878,6 tys. zł ze sprzedaży polowań myśliwym zagranicznym,
  - 406,7 tys. zł ze sprzedaży polowań myśliwym krajowym,
- b) w 2013 r. 1.460,2 tys. zł, tj. 99,3% z planowanych 1.470,0 tys. zł, z tego:
  - 973,4 tys. zł ze sprzedaży polowań myśliwym zagranicznym,
  - 486,8 tys. zł ze sprzedaży polowań myśliwym krajowym.

Ze sprzedaży tusz i zwierzyny uzyskano:

- a) w 2012 r. 7.465,0 tys. zł, tj. 93,2% z planowanych 8.011,0 tys. zł, ,
- b) w 2013 r. 8.345,5 tys. zł, tj. 88,6% z planowanych 9.420,0 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 62, 1148-1165, 1932-1950)

Łączne koszty wszystkich OHZ wyniosły w 2012 r. 11.959,0 tys. zł, tj. 105,1% wartości planowanej (11.380,4 tys. zł), z których:

- ekwiwalent czynszu wyniósł ogółem 77,7 tys. zł, tj. 0,6%
- wynagrodzenia strażników wyniosły 760,7 tys. zł, tj. 6,4%
- wynagrodzenia pozostałych pracowników wyniosły 1.912,9 tys. zł, tj. 16,0%
- dokarmianie zwierzyny: 434,6 tys. zł, tj. 3,6%
- odszkodowania za szkody w uprawach rolnych: 352,2 tys. zł, tj. 3,0%
- koszty organizacji polowań komercyjnych: 255,5 tys. zł, tj. 2,1%
- podatki: 313,3 tys. zł, tj. 2,6%
- pozostałe koszty wyniosły łącznie 7.852,1 tys. zł, tj. 65,7%

W poszczególnych OHZ największe przychody i koszty: wystąpiły w OHZ Przybyszew, a najmniejsze w OHZ Wołowiec.

Łączny wynik finansowy OHZ prowadzonych przez ZG PZŁ w 2012 r. był ujemny i wyniósł – 515,3 tys. zł, tj. 267,6% wartości planowanej (–192,5 tys. zł). Największy zysk: 100,0 tys. zł zanotowano w OHZ Moszna, a największą stratę (–454,4 tys. zł) odnotowano w OHZ Czempień, przy czym 11 OHZ wypracowało zysk, a 5 OHZ (Szubin, Nieciecz, Gradów, Gierłoż i Czempień) poniosło stratę.

W 2013 r. koszty ogółem wszystkich 17 OHZ wyniosły 14.569,7 tys. zł, tj. 111,8% wartości planowanej (13.028,7 tys. zł), z których:

- ekwiwalent czynszu wyniósł ogółem 85,0 tys. zł, tj. 0,6%;
- wynagrodzenia strażników wyniosły 794,8 tys. zł, tj. 5,5%;
- wynagrodzenia pozostałych pracowników: 2.074,0 tys. zł, tj. 14,2%;
- dokarmianie zwierzyny: 386,8 tys. zł, tj. 2,7%;
- odszkodowania za szkody w uprawach rolnych: 1.050,3 tys. zł, tj. 7,2%;
- koszty organizacji polowań komercyjnych: 260,0 tys. zł, 1,8%;
- podatki: 311,5 tys. zł, tj. 2,1%;
- pozostałe koszty wyniosły łącznie 9.607,3 tys. zł. tj. 65,9%

W poszczególnych OHZ największe przychody i koszty wystąpiły w OHZ Moszna, a najmniejsze w OHZ Wołowiec.

Łączny wynik finansowy OHZ prowadzonych przez ZG PZŁ w 2013 r. był ujemny i wyniósł – 565,4 tys. zł, tj. 1.350,4% wartości planowanej (–41,9 tys. zł). Największy zysk: 262,1 tys. zł zanotowano w OHZ Gola, a największą stratę: –473,5 tys. zł odnotowano w OHZ Czempień. Zysk wypracowało 11 OHZ, a 6 OHZ (Szubin, Krośniewice, Gradów, Gierłoż, Dretyń i Czempień) poniosło stratę.

(dowód: akta kontroli str. 62, 1148-1165, 1932-1950)

W ramach analizy ekonomicznej funkcjonowania OHZ, ZG PZŁ zlecił opinię wyników finansowych ośrodków⁶⁸, w której stwierdzono m.in., że:

- pomimo działań zmierzających do zapewnienia samofinansowania działalności OHZ w zarządzie ZG PZŁ w latach 2009–2013 funkcjonowanie podmiotów pozostawało deficytowe, a przyczyny ujemnego wyniku finansowego były zróżnicowane;
- jako zdecydowanie deficytowe określono OHZ Gierłoż, Szubin i Gradów; jako zdolne do wygenerowania zysków: Nieciecz, Krośniewice i Lisiećce, a jako samofinansujące się Moszna, Rożniaty i Dretyń;
- największe koszty (34,1%) stanowiły koszty ponoszone na zatrudnienie oraz koszty hodowli zwierząt;
- w niektórych OHZ złą sytuację ekonomiczną powodowały wydatki na odszkodowania – koszty te wyniosły 5,7% kosztów OHZ w latach 2009–2013, a w poszczególnych OHZ sięgały nawet 19%;
- stwierdzono konieczność szczegółowej weryfikacji gospodarki paszowej;
- skoro wpływy związane z hodowlą i pozyskaniem zwierzyny stanowiły 83,8% w warunkach braku opłacalności produkcji weryfikacja kosztów staje się koniecznością,
- osiągnięcie progu opłacalności przez 3 jednostki (Gierłoż, Szubin i Gradów) umożliwiłoby wypracowanie dodatniego wyniku finansowego całości OHZ.

W ww. dokumencie dokonano także w odniesieniu do każdego OHZ osobnych analiz ekonomicznych, wskazując możliwości poprawy efektów ekonomicznych ich działalności.

W sprawie działań podjętych w celu poprawy wyników finansowych OHZ w zarządzie ZG PZŁ Przewodniczący ZG PZŁ stwierdził, że powyższa analiza została sporządzona

⁶⁸ Opinia wykonana przez pracownika Ekonomiki i Organizacji Produkcji Zwierzęcej Katedry Szczegółowej Hodowli Zwierząt, Wydziału Nauk o Zwierzętach Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, w oparciu o wyniki ekonomiczne OHZ za lata 2009-2013.

w sierpniu 2014 r. „Z uwagi na okres jaki upłynął od daty przekazania opracowania oraz jego objętość, od tego czasu nie wprowadzono żadnych nowych rozwiązań w zakresie poprawy działania OHZ. Jednakże wspólnie z pracownią ekonomiki i ekonometrii Wydziału Nauk o Zwierzętach SGGW w Warszawie, po analizie opracowania rozpoczęto prace nad opracowaniem kosztów jednostkowych produkcji zwierzęcej w poszczególnych OHZ, w celu zwiększenia opłacalności produkcji zwierzęcej. Jednocześnie trwają prace nad zwiększeniem sprzedaży polowań komercyjnych, polegające na większej elastyczności w zakresie ustalania cen ryczałtowych przez kierowników poszczególnych jednostek. Zarząd Główny PZŁ planuje jednocześnie zmianę dostawcy pasz do OHZ celem obniżenia jednej z największych pozycji kosztowych w zakresie hodowli zamkniętej w OHZ. Zarząd Główny prowadzi analizy zmierzające do restrukturyzacji kosztów pracy w ośrodkach hodowli zwierzyny.

Zarząd Główny podjął działania zmierzające do poprawy wyników finansowych ośrodków we wcześniejszym okresie – działania te przyniosły oczekiwany efekt, jednakże nie w zadowalającej skali. Sukcesywnie podnoszone są ceny polowań komercyjnych w OHZ. Wprowadzono zarządzenie nr 4/2011 Przewodniczącego Zarządu Głównego Polskiego Związku Łowieckiego z dnia 28 kwietnia 2011 r. oraz prowadzono nadzór nad funkcjonowaniem OHZ (opisane w piśmie nr 813/HZ/2014 z dnia 8 grudnia 2014 roku). Z uwagi na charakter prowadzonej działalności ośrodki hodowli zwierzyny nie muszą być dochodowe. Dlatego też Zarząd Główny PZŁ w dużej mierze stawia na główny cel funkcjonowania poszczególnych jednostek, a nie osiągane przez nie wyniki finansowe. Działania takie pozwalają utrzymać stabilne ceny zwierzyny hodowanej w poszczególnych jednostkach zapewniając możliwość zakupu wyhodowanej zwierzyny do zasiedleń obwodów łowieckich.”

(dowód: akta kontroli str. 6-17, 1064-1132, 1459-1460, 1471-1472, 1932-1950)

Zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 7 Statutu, do zadań PZŁ należy organizowanie szkoleń w zakresie prawidłowego łowiectwa i strzelectwa myśliwskiego.

W badanym okresie ZG PZŁ zorganizował 37 kursów z 9 tematów szkolenia, w których łącznie wzięło udział 1.211 osób. Kursy dotyczyły zagadnień strzelectwa, kynologii, trofeistyki, szacowania szkód, biologii zwierzyny, gospodarki łowieckiej, sokolnictwa, prawa łowieckiego oraz współpracy z policją.

W wyniku organizacji ww. szkoleń ZG PZŁ osiągnął przychody w kwocie 148,5 tys. zł, ponosząc koszty w wysokości 120,2 tys. zł, z których 56,6 tys. zł stanowiły koszty wynagrodzeń wykładowców. Zysk ZG PZŁ z organizacji ww. szkoleń wyniósł 28,3 tys. zł.

Według wyjaśnień Głównego Księgowego ZG PZŁ oraz Kierownika Działu Organizacji i Szkolenia ZG PZŁ Członkowie ZG PZŁ nie prowadzili powyższych szkoleń ani innych szkoleń organizowanych przez inne jednostki organizacyjne PZŁ, w związku z czym nie pobierali z tego tytułu wynagrodzeń.

(dowód: akta kontroli str. 6-11, 64-72, 1459-1470, 1932-1950)

Na działalność ZG PZŁ przeznaczano 25% składek członkowskich PZŁ. Przychody ZG z tego tytułu wyniosły: 7.216,2 tys. zł w 2012 r.⁶⁹, 7.666,2 tys. zł w 2013 r.

Wydatki ZG PZŁ ogółem wyniosły: 7.019,4 tys. zł w 2012 r., 7.734,2 tys. zł w 2013 r. oraz 1.683,1 tys. zł w I kw. 2014r.

ZG PZŁ w badanym okresie dokonał wpłaty podatku VAT w następujących wysokościach:

- 595,6 tys. zł w 2012 r.,
- 1.043,2 tys. zł w 2013 r.,
- 609,9 tys. zł w okresie od 1.01 do 30.09.2014 r.

Według wyjaśnień Głównego Księgowego ZG PZŁ oraz Kierownika Działu Organizacji i Szkolenia ZG PZŁ, PZŁ jest podatnikiem i płatnikiem podatku dochodowego od osób

⁶⁹ Z uwagi na to, iż rok księgowy w ZG PZŁ pokrywał się z rokiem kalendarzowym, a nie z rokiem gospodarczym stosowanym w obwodach łowieckich., dane podano za cały rok 2012, a nie za II, III i IV kwartał.

prawnych na mocy ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. PZŁ składa do urzędu skarbowego roczną deklarację CIT-8 i CIT8/O. Podstawowym źródłem przychodów PZŁ są składki członkowskie, które na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych⁷⁰ są zwolnione od opodatkowania, w następstwie czego PZŁ wykazywał coroczną stratę podatkową. W związku z powyższym PZŁ za rok 2012 i 2013 nie płacił podatku dochodowego od osób prawnych.

(dowód: akta kontroli str. 6-11, 73, 1821-1822, 1932-1950)

Według wyjaśnień Głównego Księgowego ZG PZŁ oraz Kierownika Działu Organizacji i Szkolenia ZG PZŁ w okresie od 1 stycznia 2012 r. do 30 września 2014 r. ZG PZŁ nie zwracał się o interpretacje w zakresie stosowania stawki VAT, a stosowano stawki VAT: 23%, 8%, 5%, zwolnienie, NP („odwrotne obciążenie”) i 0%. W badanym okresie w ZG PZŁ nie były przeprowadzane kontrole skarbowe.

(dowód: akta kontroli str. 6-11, 74-75, 120-126, 1932-1950)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W roku gospodarczym 2012/2013 ZG PZŁ nie dokonał wpłaty do gmin i nadleśnictw ekwiwalentu czynszu za obwody nr 418 w OHZ Gradów, nr 131 w OHZ Grodno, nr 239 i 378 OHZ Krośniewice oraz nr 232 w OHZ Wołowiec. Powyższe działanie było niezgodne z art. 31 ust. 3 upł.

Według wyjaśnień Przewodniczącego ZG PZŁ „Z uwagi na nieprecyzyjność przepisu art. 31 ust. 3 ustawy Prawo łowieckie ośrodki hodowli zwierzyny nie posiadają kompetencji do występowania o dane dotyczące wysokości ekwiwalentu. Przepis jednoznacznie formułuje obowiązek uiszczenia i rozliczenia ekwiwalentu, nie stanowi natomiast o podmiocie odpowiedzialnym za ustalenie jego wysokości. Rozbieżności interpretacyjne są m.in. efektem braku reakcji organów gminy lub administracji LP w tym zakresie, a tym samym nie wniesienia opłat ekwiwalentu przez zarządców OHZ.

W okresie 2012/2013 i 2013/2014 metodę wyliczania i naliczania ekwiwalentu były skrajnie różne w różnych częściach Polski. W jednych ośrodkach całości ekwiwalentu naliczało nadleśnictwo przekazując je do właściwych gmin, w innych kierownicy sami określali wysokości ekwiwalentu na podstawie uzyskanych danych z kół sąsiednich w jeszcze innych przypadkach, gminy bezpośrednio występowały o zapłatę ekwiwalentu wystawiając stosowną fakturę lub notę. Rozbieżności w postępowaniu różnych jednostek samorządu terytorialnego, starostów powiatowych oraz jednostek Lasów Państwowych, a także nieprecyzyjne zapisy ustawy Prawo łowieckie w tym zakresie skutkowały brakiem zapłaty ekwiwalentu za obwody łowieckie...”

(dowód: akta kontroli str. 6-11, 63, 1142-1147, 1546-1551, 1811, 1816-1818, 1932-1950)

2. Kontrola wykazała nieterminowe wpłaty ekwiwalentu w przypadku ekwiwalentu za rok gospodarczy 2012/2013 za obwód nr 2 OHZ Krośniewice oraz nr 156 OHZ Szubin, ekwiwalentu za rok 2013/2014 za obwód nr 180 OHZ Dretyń, nr 21 i 28 OHZ Kujan (z trzech rat jedną wpłacono w terminie), nr 211, 330 i 331 OHZ Czempień, nr 308 i 309 OHZ Gierłoż, nr 175, 420, 436 i 477 OHZ Gola (z 4 rat za obwód nr 420 OHZ Gola 2 wpłacono w terminie), nr 134 OHZ Lisięcice, nr 102 i 103 OHZ Moszna. Opóźnienia wynosiły od 1 do 84 dni.

Kierownicy OHZ wyjaśniali powyższą sytuację przeoczeniem terminu oraz błędem pracownika (OHZ Krośniewice, Gierłoż i Moszna), brakiem środków finansowych (OHZ Szubin, Dretyń, Kujan, Gola) oraz wpłatą w następnym dniu roboczym (OHZ Czempień).

Ponadto stwierdzono wpłatę niepełnej kwoty ekwiwalentu za obwód nr 134 OHZ Lisięcice. Według wyjaśnień Kierownika OHZ spowodowane było to niewłaściwym naliczeniem ekwiwalentu przez starostwa i nadleśnictwa – Kierownik OHZ Lisięcice przekonany był, że ekwiwalent został naliczony łącznie za obwody nr 134 i 136. Jednak po dokładnej analizie dokumentacji stwierdzono, że ekwiwalent za część obwodu nr 134

⁷⁰ Dz.U. z 2014 r., poz. 851.

nie był naliczany. Kwoty niewpłaconego ekwiwalentu od 2011 r. zostały przekazane do gmin wraz z odsetkami za zwłokę w dniu 6 listopada 2014 r., tj. w trakcie kontroli NIK.

(dowód: akta kontroli str. 63, 1802-1810, 1816-1818, 1932-1950)

Wystąpiły także przypadki wypłat ekwiwalentu gminom i nadleśnictwom w kwotach nieproporcjonalnych do udziału powierzchni Lasów Państwowych w powierzchni ogólnej obwodów. Według otrzymanych wyjaśnień spowodowane było to głównie:

- brakiem wystawiania not przez gminy spowodowanym interpretacją art. 31 ust. 3 upł, który formułuje obowiązek uiszczenia i rozliczenia ekwiwalentu, jednak nie wskazuje podmiotu odpowiedzialnego za ustalenie wysokości ekwiwalentu,
- naliczaniem ekwiwalentu przez nadleśnictwo lub starostwo, które potem przekazywało należne kwoty właściwym podmiotom,
- niewłaściwym naliczeniem ekwiwalentu przez jednostki samorządu terytorialnego spowodowane brakiem rzetelnych danych o powierzchni obwodu.

(dowód: akta kontroli str. 63, 1802-1810, 1816-1818, 1932-1950)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Według wyjaśnień Przewodniczącego Zarządu Głównego PZŁ „Zarząd Główny nie był informowany o wysokości i terminie wpłaty ekwiwalentów za obwody łowieckie będące w zarządzie ZG PZŁ, tak samo jak nie jest informowany o terminach i wysokości wpłat za inne należności (np. energia elektryczna, zakup paszy dla zwierzyny w terenie itp.) będące w zakresie działalności ośrodka. Tego typu działania leżą w gestii kierowników jednostek.”

NIK zwraca uwagę, że kierownicy OHZ zostali zatrudnieni przez ZG PZŁ i Zarząd powinien mieć wiedzę o realizacji przez swoich pracowników zadań, w tym działań mogących skutkować powstawaniem zobowiązań i ewentualnym naliczeniu odsetek w przypadku ich nieterminowego regulowania. Uniknięciu wyżej opisanych nieprawidłowości mogłoby służyć przyjęcie w kontrolowanej jednostce – jako dobrych praktyk – rozwiązań systemowych, które zagwarantowałyby właściwy przepływ informacji pomiędzy Zarządem Głównym a OHZ i jednocześnie nadały priorytetowy charakter regulowaniu wymagalnych płatności.

(dowód: akta kontroli str. 1459-1460, 1471-1472, 1551, 1811, 1932-1950)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność ZG PZŁ w zbadanym zakresie.

5. Działania w zakresie nadzoru nad działalnością łowiecką

Nadzór nad działalnością 17 OHZ prowadzonych przez ZG PZŁ

Opis stanu faktycznego

Nadzór nad działalnością OHZ ZG PZŁ pełnił w badanym okresie Dział Hodowli i OHZ ZG PZŁ. Sprawowany był on poprzez:

- okresowe zbieranie danych, do których gromadzenia kierownicy ośrodków byli zobowiązani zarządzeniem Przewodniczącego ZG PZŁ nr 4/2011 z dnia 28 kwietnia 2011 r. takich jak: zasoby ziemi (corocznie) – do weryfikacji m.in. otrzymywanych przez ośrodki dopłat ARiMR; produkcji roślinnej i gospodarki paszowej (miesięcznie) – do analizy kosztów dokarmiania zwierzyny; obrotu stada w hodowli zamkniętej (co trzy miesiące) – dla określenia stanu posiadania poszczególnych OHZ i nadzorowania w nich hodowli zamkniętej gatunków łownych; pozyskania zwierzyny (miesięcznie) – do analizy stopnia wykonania planów łowieckich w poszczególnych OHZ;
- wprowadzenie ww. zarządzeniem obowiązku sporządzania dokumentacji fotograficznej szkód łowieckich podlegających szacowaniu oraz trofeów łowieckich pozyskanych na terenie ośrodka. Ponadto, wszyscy kierownicy OHZ byli zobowiązani do zgłaszania do ZG PZŁ polowań zbiorowych, co umożliwiało ocenić realność odszkodowań wypłacanych w OHZ. W przypadku pozyskiwania zwierzyny trofeowej wykonanie dokumentacji fotograficznej pozwalało na weryfikację wystawionych faktur i kontrolę odstrzeliwanych osobników;

- przeprowadzenie inwentaryzacji w drodze spisu z natury w trzech OHZ, tj.: Przybyszew, Nieciecz, Gierłoż;
- zorganizowanie w okresie objętym kontrolą trzech narad⁷¹, z udziałem wszystkich kierowników OHZ oraz pracownika naukowego SGGW, których celem było m.in.: omówienie osiągniętego wyniku finansowego oraz działalności OHZ w poprzednim roku, a także struktury przychodów i kosztów OHZ; przeprowadzenie oceny poprawności sprawozdań bilansowych; planów hodowlanych (hodowla zamknięta) na rok bieżący z ustaleniem terminów i limitów produkcyjnych; dokonanie analizy szkód, omówienie poprawności sporządzonej dokumentacji;
- wyjazdy⁷² pracowników ZG PZŁ do OHZ, w czasie których m.in. była prowadzona wrywkowa kontrola bieżącej działalności ośrodka, np. jakość poszczególnych urządzeń łowieckich, ich lokalizacja w terenie, lokalizacja pasów zaporowych w terenie, zagospodarowanie łąk. W okresie objętym kontrolą było 120 wyjazdów służbowych pracowników ZG PZŁ do OHZ (w 2012 r. – 34, w 2013 r. – 69 i 2014 r. – 17);
- przeprowadzanie kontroli w OHZ. W badanym okresie przeprowadzono cztery kontrole w OHZ: Kujan, Gierłoż, Dretyn i Czempin. Efektem przeprowadzonych kontroli było m.in.: zastosowanie kary nagany i rozwiązanie umowy o pracę z pracownikiem OHZ Gierłoż; udzielenie kary upomnienia pracownikowi OHZ Czempin, jak również wykazanie błędów w prowadzonej dokumentacji dotyczącej szkód łowieckich w OHZ Kujan. W OHZ Dretyn stwierdzono m.in. rozbieżności w dokumentacji prowadzonej w OHZ i przekazywanej w sprawozdaniach do ZG PZŁ, nieprawidłowe opieczętownienie i podpisanie dokumentów. W wyniku kontroli przeprowadzonej w dniach 16-17 stycznia 2013 r. w OHZ Gierłoż stwierdzono m.in., że: ilość zwierzyny wykazana w rocznym planie łowieckim w analizowanym okresie była rozbieżna z ilością tej zwierzyny wykazanej w wyniku inwentaryzacji przeprowadzonej w marcu 2012 r., brak było paśników w obwodach, pomimo wykazania ich po jednym w każdym z obwodów, sposób prowadzenia rejestru pozyskanej zwierzyny nie był zgodny z rocznym planem łowieckim.

Prawidłowość sporządzania rocznych planów łowieckich dla obwodów OHZ w zarządzie ZG PZŁ weryfikowano podczas kontroli prowadzonych w poszczególnych OHZ. W związku z nowelizacją rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie rocznych i wieloletnich planów hodowlanych⁷³, w ramach corocznej narady kierowników OHZ w zarządzie ZG PZŁ przeprowadzono szkolenie z zakresu sporządzania planów łowieckich w świetle nowych rozwiązań prawnych. Ponadto, zgodnie z ww. zarządzeniem Przewodniczącego ZG PZŁ nr 4/2011 kierownicy OHZ mieli obowiązek wypełniania raz w miesiącu tabeli z zakresu pozyskania zwierzyny oraz działalności łowieckiej.

(dowód: akta kontroli str. 6-11, 15, 384-385, 390-413, 451-456, 1903-1932)

OHZ w Czempiniu jest integralną częścią Stacji Badawczej PZŁ. Od początku lat 90-tych XX w. Stacja Badawcza przygotowywała opracowania i analizy wyników stanu i pozyskania zwierzyny w Polsce, opierając się przede wszystkim na materiałach sprawozdawczości łowieckiej, tj. rocznych planach łowieckich. ZG PZŁ zlecał Stacji Badawczej w Czempiniu przygotowanie opracowań na potrzeby PZŁ np.: *Ocenę zagęszczenia populacji zajęcy w Polsce w 2013 r.* lub zestawień dotyczących liczebności populacji określonych gatunków zwierzyny.

Zgodnie z § 113 pkt 14 Statutu PZŁ, ZG PZŁ sprawuje nadzór nad stacjami naukowo-badawczymi PZŁ. W ramach działań nadzorczych nad Stacją Badawczą w Czempiniu:

- powołano konsultanta naukowego, który sporządzał *Ekspertyzy dotyczące działalności naukowej Stacji Badawczej Polskiego Związku Łowieckiego w Czempiniu oraz oceny rozwoju naukowego pracowników Stacji*, za poszczególne kwartały danego roku;

⁷¹ W marcu 2012 r., kwietniu 2013 r. i marcu 2014 r.

⁷² W ramach delegacji służbowych.

⁷³ Dz.U. Nr 221, poz. 1646 z późn. zm.

- pracownicy ZG PZŁ oceniali działalność Stacji Badawczej w Czempiniu m.in. w czasie łącznie 10 wyjazdów służbowych⁷⁴ (w 2012 r. – dwa wyjazdy, w 2013 r. – osiem wyjazdów);

Ponadto, pracownicy ZG PZŁ współpracowali z pracownikami Stacji Badawczej w Czempiniu. Np. w 2013 r. wzięli udział w dwóch seminariach⁷⁵, przygotowując i wygłaszając referat pt. *Gospodarowanie populacją zającą szaraka w Polsce* oraz przedstawiając prezentację *Charakterystyka łowieckiego pozyskania kun (*Martes sp.*) w Polsce w latach 1981–2013*.

W 2012 r. rozpoczęto wspólny projekt⁷⁶ polegający na ochronie i reintrodukcji dropia na terenie Polski.

W wyniku współpracy ZG PZŁ i Stacji Badawczej w Czempiniu przygotowany został cykl zajęć dla studentów SGGW, dotyczących gospodarki łowieckiej, hodowli gatunków łownych oraz reintrodukcji gatunków zagrożonych. W okresie 2012–2013 przy współpracy Stacji Badawczej w Czempiniu oraz NRL przeprowadzono, łącznie 20 kursów szkoleniowych⁷⁷ w następujących tematach: na strażników łowieckich; sokolniczy; szacowania szkód łowieckich; sędziów i instruktorów strzelectwa myśliwskiego; wabienia jeleni, dzików i lisów; oceny wieku zwierzyny oraz wstępnej wyceny medalowej; oceny wieku zwierzyny płowej i muflonów oraz wstępnej wyceny medalowej; dla kandydatów na lektorów z biologii zwierzyny oraz dla kandydatów na lektorów z kynologii łowieckiej.

W 2012 r. w ramach współpracy ze SB w Czempiniu, ZG PZŁ podjął działania mające na celu umożliwienie przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego jej pracownika.

(dowód: akta kontroli str. 376-377, 384-389)

Nadzór ZG PZŁ nad pozostałymi 11 OHZ prowadzonymi przez ZO PZŁ

ZG PZŁ nie wydawał zarządzeń, regulacji oraz zaleceń dotyczących funkcjonowania 11 OHZ⁷⁸, których prowadzenie przekazano ZO PZŁ. W kwestii nadzoru ZG PZŁ nad ww. 11 OHZ, Przewodniczący ZG PZŁ wyjaśnił m.in., że organami kontrolnymi Zarządów Okręgowych, zgodnie ze Statutem PZŁ, są Okręgowe Komisje Rewizyjne (OKR) oraz organ nadrzędny Okręgowa Rada Łowiecka (ORŁ). Organy te mają kontrolę nad prowadzeniem gospodarki w ośrodkach hodowli zwierzyny w ZO PZŁ. Natomiast ZG PZŁ w celu kontroli działań i nadzoru nad OHZ prowadzonymi przez ZO PZŁ, analizował i akceptował roczne plany finansowe dla ZO PZŁ (w których funkcjonowały OHZ), analizował sprawozdania roczne ZO PZŁ z działalności OHZ oraz analizował roczne plany łowieckie.

ZG PZŁ posiadał informacje o działaniach podejmowanych w 11 OHZ administrowanych przez ZO PZŁ. Według przedstawionych danych, w ośrodkach prowadzonych przez ZO PZŁ, podejmowano działania dla realizacji 2–4 celów wynikających z art. 28 ust 2 upł.

(dowód: akta kontroli str. 383, 420-421, 429-436)

Nadzór nad ZO PZŁ

W myśl § 113 pkt 5 Statutu PZŁ, ZG PZŁ sprawuje nadzór nad zarządami okręgowymi. W badanym okresie, w ramach nadzoru, przedstawiciele ZG PZŁ przeprowadzili łącznie 11 kontroli, w dziewięciu spośród funkcjonujących 49 ZO PZŁ (18,4% wszystkich) w: Tarnobrzegu, Jeleniej Górze, Katowicach, Częstochowie, Włocławku, Opolu (dwie kontrole), Warszawie, Sieradzu (dwie kontrole) oraz Lesznie. Podejmując decyzję o kontroli kierowano się informacjami na temat pracy poszczególnych zarządów, jak również przyjętą zasadą, iż w pięcioletniej kadencji należy dążyć do skontrolowania wszystkich ZO PZŁ.

(dowód: akta kontroli str. 76-90, 221-226, 238, 415-419)

Przeprowadzone kontrole obejmowały następujące zagadnienia w ZO PZŁ:

⁷⁴ W łącznej liczbie 20 dni.

⁷⁵ Organizowanych przez: Nadleśnictwo Krynki; Uniwersytet Jagielloński wraz z Instytutem Biologii Ssaków PAN.

⁷⁶ Realizowany, oprócz ZG PZŁ i SB PZŁ w Czempiniu, przez Wydział Nauk o Zwierzętach SGGW w Warszawie i Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN w Poznaniu.

⁷⁷ Łączna liczba uczestników biorąca udział w ww. kursach szkoleniowych wyniosła 558 osób.

⁷⁸ W skład których wchodziło 18 obwodów łowieckich wyłączonych z wydzierzawienia.

- 1) w Tarnobrzegu: wyjaśnienie zarzutów dotyczących nieprawidłowości, zaniedbań i łamania prawa przez ZO PZŁ i Zarząd KŁ *Janowskie Bory*. Nie potwierdziły się zarzuty dotyczące ZO PZŁ, zlecono Okręgowej Komisji Rewizyjnej (OKR) przeprowadzenie kontroli w KŁ *Janowskie Bory* dotyczącej m.in. rozliczeń finansowych i inwestycji;
- 2) w Jeleniej Górze: wyjaśnienie zarzutów dotyczących nieprawidłowości m.in. w rozliczaniu odstrzałów, premii i nagród. Zalecono przeprowadzenie kompleksowej kontroli KŁ *Wieniec*, ze szczególnym uwzględnieniem działalności komisji rewizyjnej oraz przedstawienie przez OKR wyników kontroli dotyczącej wdrożenia zaleceń pokontrolnych z wcześniej przeprowadzonych kontroli w tym kole łowieckim;
- 3) w Katowicach: prowadzenie gospodarki łowieckiej przez KŁ *Cyranka* (m.in. realizację rocznych planów łowieckich, wydawanie upoważnień do wykonywania polowania indywidualnego, zagospodarowanie obwodów łowieckich) jak również prawidłowość nadzoru ZO PZŁ nad działalnością koła. Nie stwierdzono nieprawidłowości i nie sformułowano zaleceń pokontrolnych;
- 4) w Częstochowie: realizacja zadań statutowych, sprawy finansowo-księgowe, organizacyjne i szkoleniowe. Sformułowano sześć zaleceń, m.in. uzupełnienie sprawozdań ŁOW-1 wszystkich kół; opracowanie planu kontroli kół łowieckich na 2013 r.⁷⁹ i ich sporządzanie w latach następnych przy udziale OKR; konieczność weryfikacji w latach następnych rocznych planów łowieckich ze zwróceniem uwagi za zapisy dotyczące gatunków kaczek i gęsi; konieczność poddawania kontroli uchwał Walnych Zgromadzeń Kół Łowieckich (WZ KŁ) pod kątem ich zgodności ze Statutem PZŁ;
- 5) we Włocławku: realizacja zadań statutowych, sprawy finansowo-księgowe, organizacyjne i szkoleniowe. Sformułowano dziewięć zaleceń m.in. zwiększenie liczby kontroli kół łowieckich przez ORŁ; wyegzekwowanie od kół łowieckich dokumentacji z WZ KŁ i jej zweryfikowanie pod kątem zgodności ze Statutem PZŁ; kontynuowanie działań w zakresie edukacji oraz odbudowy populacji zwierzyny drobnej na terenie województwa, podjęcie działań celem propagowania w skali ponadregionalnej prowadzonych przez ZG PZŁ działań;
- 6) w Opolu (kontrola w dniu 8 kwietnia 2013 r.): prawidłowość prowadzenia dokumentacji, w szczególności protokołów z posiedzeń; podejmowanie uchwał oraz dokumentację potwierdzającą odbywanie stażu. Stwierdzono brak uchwał dotyczących przyjmowania kandydatów w poczet członków PZŁ;
- 7) w Opolu (kontrola w dniach 20–21 luty 2014 r.): nieprawidłowe działania Łowczego Okręgowego dotyczące szkoleń strzeleckich, składów osobowych komisji problemowych ORŁ, prowadzenia zajęć i egzaminów dla nowowstępujących do PZŁ. Zarzuty nie potwierdziły się, nie sformułowano zaleceń pokontrolnych;
- 8) w Warszawie: sprawy organizacyjne i szkoleniowe oraz realizacja zadań statutowych. Sformułowano osiem zaleceń pokontrolnych dotyczących m.in.: zwiększenia kontroli i nadzoru Łowczego Okręgowego nad właściwą obsługą przez pracowników ZO PZŁ systemu informatycznego *Łowiectwo w Polsce*; przestrzegania uchwały NRŁ⁸⁰ w sprawie zasad odbywania stażu, sposobu jego dokumentowania; zobligowania pracowników ZO PZŁ do właściwego nadzoru nad kołami łowieckimi i egzekwowania przesyłania uchwał o zaliczeniu odbycia stażu przez kandydatów do PZŁ; zobowiązania ZO PZŁ do przeprowadzenia kontroli w KŁ *Klub Myśliwski* oraz KŁ *Łoś*;
- 9) w Lesznie: ważność zwołanego Walnego Zgromadzenia KŁ *Safari*, ważność uchwał podjętych na tym zgromadzeniu. Zalecono uchylene przez ZO PZŁ uchwał podjętych na WZ KŁ *Safari* – co zostało wykonane;
- 10) w Sieradzu (kontrola w dniach 3–5 czerwca 2013 r.): sprawy organizacyjne i szkoleniowe oraz realizacja zadań statutowych. Sformułowano osiem zaleceń pokontrolnych, dotyczących m.in.: przestrzegania uchwały w sprawie zasad odbywania

⁷⁹ Kontrolę przeprowadzono w 2012 r.

⁸⁰ Nr 41/2007 ze zm.

stażu, właściwego sposobu dokumentowania stażu przez kandydatów do PZŁ; starannego dokumentowania egzaminów i szkoleń. Ponadto, zakazano Łowczemu Okręgowemu zawierania umów zleceń pomiędzy ZO PZŁ a Łowczym Okręgowym, czyli faktycznie z samym sobą i na czynności, do wykonania których jest zobowiązany zakresem obowiązków. Stwierdzono również, że należy przeprowadzić dodatkową kontrolę dokumentacji rzeczowo-finansowej, w tym działań inwestycyjnych oraz osobowego i bezosobowego funduszu płac – wyniki przeprowadzonej kontroli przedstawiono poniżej;

- 11) w Sieradzu (kontrola w dniach 17–18 czerwca 2013 r.): m.in. sprawy rzeczowo-finansowe ze szczególnym uwzględnieniem kosztów inwestycji, osobowego i bezosobowego funduszu płac. W wyniku przeprowadzonej kontroli negatywnie oceniono m.in.: zawieranie umów cywilnoprawnych przez Przewodniczącego ZO PZŁ z samym sobą lub z członkami najbliższej rodziny jak również z pracownikami ZO PZŁ na wykonanie prac należących m.in. do ich służbowych obowiązków; zasadność wydatkowania znacznych środków (ok. 200 tys. zł) na remont siedziby ZO PZŁ, a następnie jej sprzedaż poniżej wartości operatu szacunkowego; wydatkowanie 300 tys. zł na strzelnicę nie będącej własnością ZO PZŁ; zawarcie umowy na dzierżawę strzelnicy z zapisem o zakazie jej podnajmowania; treść sporządzonego spisu wyposażenia strzelnicy (bez wskazania stopnia zużycia) w chwili jej przejmowania; zawarcie umowy na prace budowlane i przekazanie zaliczki w wysokości 70 tys. zł bez określenia jakie czynności i w jakim terminie mają być wykonane; zawieranie umów zleceń i umów o dzieło bez wskazania opisu przedmiotu umowy i terminu jej realizacji; wystawianie delegacji bez wskazania osoby, miejsca oddelegowania i zasad podróży służbowej. Stwierdzono również, że mało korzystny wydaje się zakup terenu, na budowę siedziby ZO PZŁ, który nie ma przeznaczenia budowlanego i wymaga nakładów pracy np. karczowania.

Po kontroli tej Przewodniczący ZG PZŁ podjął następujące działania:

- w piśmie⁸¹ z dnia 27 czerwca 2013 r. do Przewodniczącego ZO PZŁ w Sieradzu, przekazującym protokół kontroli, sformułował zalecenia pokontrolne wraz ze wskazaniem terminu udzielenia odpowiedzi (do dnia 31 lipca 2013 r.) o podjętych działaniach naprawczych;
- ukarał⁸² Przewodniczącego ZO PZŁ w Sieradzu karą nagany z wpisaniem do akt pracowniczych;
- upoważnił⁸³ kierownika Działu Administracji ZG PZŁ do koordynacji spraw związanych z inwestycjami w ZO PZŁ w Sieradzu. Kierownik Działu Administracji ZG PZŁ monitorowała drogą elektroniczną sprawy dotyczące zwrotu wypłaconej zaliczki na roboty budowlane;
- wyraził zgodę (na prośbę kontrolowanego) na przedłużenie terminu realizacji wszystkich zaleceń pokontrolnych do dnia 31 grudnia 2014 r.;
- wydał zarządzenie⁸⁴ o przeprowadzeniu, w styczniu 2015 r., rekontroli w ZO PZŁ w Sieradzu.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, wynikającymi z ww. kontroli, Przewodniczący ZG PZŁ nie skierował zawiadomienia do prokuratury o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa, określonego w art. 296 §1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – *Kodeks karny*⁸⁵.

Zdaniem Przewodniczącego ZG PZŁ „Kontrola przeprowadzona w dniach 17-18 czerwca 2013 r. w ZO PZŁ w Sieradzu nie przesądziła w żaden sposób o wypełnieniu znamion czynu spenalizowanego w art. 296 § 1 k.k. (art. 296. §1. Kto, będąc

⁸¹ Pismo znak: 308/O/2013.

⁸² W dniu 27 czerwca 2013 r.

⁸³ Upoważnienie z dnia 26 czerwca 2013 r.

⁸⁴ Zarządzenie nr 11 z dnia 11 września 2014 r.

⁸⁵ Dz.U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.

obowiązany na podstawie przepisu ustawy, decyzji właściwego organu lub umowy do zajmowania się sprawami majątkowymi lub działalnością gospodarczą osoby fizycznej, prawnej albo jednostki organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej, przez nadużycie udzielonych mu uprawnień lub niedopełnienie ciążącego na nim obowiązku, wyrządza jej znaczną szkodę majątkową, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.).

Źródłem uprawnień i obowiązków, których nadużycie lub niedopełnienie należy do znamion komentowanego przepisu, może być jedynie przepis ustawy, decyzja właściwego organu lub umowa. Wylczenie źródeł ma charakter taksatywny, co sprawia, że z uwagi na zasadę nullum crimen sine lege nie jest możliwe ich wywodzenie z podstaw innych niż wskazane w art. 296 § 1. Kontrola nie wykazała naruszeń w zakresie nadużycia lub niedopełnienia uprawnień i obowiązków łowczego okręgowego w Sieradzu, które skutkowałyby powstaniem znacznej szkody majątkowej (...) W przedmiotowej sprawie kontrola przeprowadzona w dniach 17-18 czerwca 2013 r. pomimo, że poddała pod wątpliwość określone działania o charakterze gospodarności, to w żadnym punkcie protokołu nie stwierdziła jakoby wyrządzono szkoda majątkową w jakiegokolwiek kwocie.

Ponadto, analizując przedmiot tej sprawy należy brać pod uwagę również fakt, że typ czynu zabronionego z art. 296 § 1 k.k. ma charakter umyślny, o czym w analizowanej sprawie w obecnym stanie faktycznym nie może być mowy.

Mając na względzie powyższe nie zawiadomiono Prokuratury na podstawie art. 304 kpk o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Na marginesie, niezależnie od powyższego, należy także podnieść, że działanie organizacji społecznej w oparciu o powyższy przepis ma charakter obowiązku społecznego nie zaś jak w przypadku instytucji państwowych obowiązku prawnego.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że ewentualne decyzje dotyczące zawiadomienia organów ścigania lub dalej idących kroków z zakresu Kodeksu Pracy rozważane mogą być dopiero po ustaleniach rekontroli zaplanowanej na 8-9 stycznia 2015 r. i to tylko wtedy, gdy będzie zachodziła taka potrzeba w związku z poczynionymi podczas rekontroli ustaleniami. Na dzień dzisiejszy stwierdzone uchybienia były podstawą do wymierzenia kary nagany z wpisem do akt pracowników Polskiego Związku Łowieckiego.”.

(dowód: akta kontroli str.76-81, 221-226, 378-382, 415-419, 437-442, 474-479, 482-598)

Ponadto, w badanym okresie pracownicy ZG PZŁ wchodzili w skład zespołów kontrolnych (wraz z przedstawicielami Głównej Komisji Rewizyjnej) przeprowadzających kontrole w dziewięciu kołach łowieckich.

ZG PZŁ weryfikował także funkcjonowanie Elektronicznego Systemu Zarządzania PZŁ w zakresie generowania zbiorczych sprawozdań zarządów okręgowych PZŁ.

(dowód: akta kontroli str. 80-81, 1178-1179, 1186-1188)

Weryfikacja danych podawanych w rocznych planach łowieckich o wykonaniu pozyskania zwierzyny

Jak m.in. wyjaśnił Kierownik Działu Hodowli i OHZ ZG PZŁ, zgodnie z § 133 ust. 5 oraz 9 Statutu Polskiego Związku Łowieckiego, weryfikację podawanych danych w rocznych planach łowieckich o wykonaniu pozyskania zwierzyny dokonywały ZO PZŁ. Natomiast ZG PZŁ, poprzez Stację Badawczą PZŁ w Czempiniu, dokonuje analiz i podsumowań Rocznych Planów Łowieckich dla obwodów dzierżawionych przez koła łowieckie, a wyniki prac są publikowane na stronie internetowej Stacji Badawczej.

(dowód: akta kontroli str. 12-17)

Na stronie internetowej Stacji Badawczej PZŁ w Czempiniu zamieszczono m.in. opracowanie *Sytuacja zwierząt łownych w Polsce 2013*, w którym podano informacje

o pozyskaniu ważniejszych gatunków zwierzyny⁸⁶ w sezonie łowieckim 2013/2014, ich liczebności w 2013 r. wraz z podaniem analogicznych danych od sezonu 2003/2004.

(dowód: akta kontroli str. 227-237)

Rozpatrywanie skarg wpływających do ZG PZŁ na działalność zarządów okręgowych i kół łowieckich

W badanym okresie do ZG PZŁ wpłynęło łącznie 96 skarg, związanych z działalnością zarządów okręgowych i kół łowieckich, w tym: 39 skarg dotyczyło szacowania szkód łowieckich, wypłat odszkodowań za szkody wyrządzone przez zwierzynę w uprawach rolnych. Pozostałe skargi dotyczyły m.in. działalności kół łowieckich, nagród w mistrzostwach strzeleckich, polowań, zachowań członków KŁ, działań ZO PZŁ. Nie było przypadków przekazania skargi dotyczącej określonej osoby do rozpatrzenia tej osobie ani osobie, wobec której pozostaje ona w stosunku nadrzędności służbowej.

Spośród zbadanych 10 skarg, wniesionych w badanym okresie do ZG PZŁ, dziewięć dotyczyło szacowania szkód łowieckich jak również wypłaty odszkodowań za wyrządzone przez zwierzynę szkody, natomiast jedna – zachowania członka Komisji Strzeleckiej NRŁ. Zarzuty podniesione: w trzech skargach nie potwierdziły się; w pięciu skargach sprawy załatwiono polubownie; w jednej ze skarg (dotyczącej wyrządzenia szkód na terenie miejskim) udzielono skarżącemu informacji o organie właściwym do przyjęcia zgłoszenia takiej szkody; w sprawie zachowania członka Komisji Strzeleckiej NRŁ – poinformowano skarżącego, że właściwą drogą do rozpatrzenia podnoszonej sprawy jest droga sądowa.

Skargi były rozpatrywane zgodnie z przepisami, wynikającymi z zarządzenia Przewodniczącego ZG PZŁ w sprawie organizacji, przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków w Zarządzie Głównym Polskiego Związku Łowieckiego⁸⁷. Wszystkie skargi zostały rozpatrzone bez zbędnej zwłoki, a wnoszący skargę oraz Ministerstwo Środowiska, za pośrednictwem którego przekazywano niektóre skargi, otrzymali odpowiedzi o sposobie ich załatwienia.

(dowód: akta kontroli str. 82-90, 127-132, 238, 599-600)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na niewykonaniu obowiązku wynikającego z § 4 Zarządzenia nr 4/2013 Przewodniczącego ZG PZŁ z dnia 4 czerwca 2013 r. w zakresie sporządzenia protokołu z przebiegu kontroli zawierającego wszystkie elementy wymagane ww. przepisem.

Przepis § 4 ww. (dotyczącego m.in. powołania Komisji do przeprowadzenia kontroli w ZO PZŁ w Sieradzu) stanowi, że: „Członkowie Komisji zobowiązani są do sporządzenia pisemnego protokołu z przebiegu kontroli wraz z wnioskami i zaleceniami pokontrolnymi w terminie siedmiu dni od daty zakończenia czynności kontrolnych.”

Kontrola NIK wykazała brak sformułowania w protokole z przebiegu kontroli, przeprowadzonej w dniach 17–18 czerwca 2013 r. przez ZG PZŁ w ZO PZŁ w Sieradzu, zaleceń pokontrolnych, wymaganych § 4 ww. zarządzenia. Działanie to, zdaniem NIK, było niezgodne z wewnętrznymi przepisami ZG PZŁ.

Członek Komisji powołany powyższym zarządzeniem do przeprowadzenia tej kontroli – Kierownik Działu Prawnego i Postępowania Dyscyplinarnego w ZG PZŁ wyjaśnił m.in., że w protokole kontroli zawarte zostały wnioski pokontrolne, z których w jego ocenie wynikały zalecenia co do sposobu rozwiązania ujawnionych nieprawidłowości.

Inny Członek Komisji – Główna Księgowa w Dziale Budżetowo-Finansowym w ZG PZŁ, wyjaśniła m.in., że nie było możliwe sformułowanie żadnych zaleceń pokontrolnych w protokole kontroli z powodu konieczności dokonania głębszej analizy stwierdzonych nieprawidłowości.

⁸⁶ Dane dotyczyły następujących gatunków zwierząt: łosia, jelenia, daniela, samy, dzika, lisa, zająca, bażanta, kuropatwy, dzikich kaczek.

⁸⁷ Zarządzenie wewnętrzne Nr 9/2011 z dnia 20 grudnia 2011 r.

(dowód: akta kontroli str. 353-374)

Uwagi dotyczące badanej działalności

1. NIK zwraca uwagę, iż każdorazowo po stwierdzeniu w wyniku przeprowadzonych kontroli w jednostkach podległych ZG PZŁ nieprawidłowości wskazujących na uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa – Przewodniczący ZG PZŁ powinien skierować zawiadomienie do właściwych organów ścigania, zgodnie z art. 304 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – *Kodeks postępowania karnego*⁸⁸.
2. Zdaniem NIK opisane w poprzednich rozdziałach nieprawidłowości, dotyczące m.in. prowadzonej dokumentacji, nieterminowego dokonywania płatności przez kierowników OHZ, świadczą, że pomimo podejmowanych działań, nadzór ZG PZŁ w tym zakresie nie był w pełni skuteczny.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

6. Funkcjonowanie straży łowieckiej

Opis stanu faktycznego

W kontrolowanym okresie został spełniony ustawowy obowiązek, wynikający z art. 36 ust. 2 upł, dotyczący zatrudnienia lub powołania co najmniej jednego strażnika łowieckiego przez zarządcę obwodów łowieckich. We wszystkich 17 OHZ ZG PZŁ byli zatrudnieni lub powołani strażnicy łowieccy.

I tak, w 17 OHZ w roku gospodarczym:

- 2012/2013 średnie zatrudnienie wynosiło łącznie 78 osób⁸⁹ (72,83 etatów), w tym 27 strażników łowieckich na 27 etatach. Ponadto, czterech strażników łowieckich działali na podstawie powołania⁹⁰. Łączna liczba strażników łowieckich zatrudnionych i powołanych wynosiła 31 osób (27 etatów);
- 2013/2014 średnie zatrudnienie wynosiło łącznie 81 osób (76,53 etatów), w tym 31 strażników łowieckich na 31 etatach. Ponadto, byli powołani 4 strażnicy łowieccy. Łączna liczba strażników łowieckich zatrudnionych i powołanych wynosiła 35 osób (31 etatów).

(dowód: akta kontroli str. 91-92, 640-711)

Wszyscy strażnicy łowieccy zatrudnieni i powołani na obszarach 17 OHZ byli przeszkoleni zgodnie z art. 38 ust.1 pkt 8 upł. Program szkolenia dla strażników łowieckich spełniał wymagania określone w *Programie szkolenia dla strażników PSŁ oraz strażników łowieckich powoływanych lub zatrudnianych przez dzierżawców lub zarządców obwodów łowieckich*, sporządzonym przez Ministra Środowiska i Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji – w ujęciu wymaganych treści merytorycznych i wymiaru godzinowego.

(dowód: akta kontroli str. 91-93, 238)

W badanym okresie, efekty działania strażników łowieckich odnotowano jedynie w trzech OHZ⁹¹, tj. w 17,6% OHZ prowadzonych przez ZG PZŁ. Zebrali oni łącznie 109 wnyków, znajdując w nich 21 sztuk zwierząt czterech gatunków (dzik – 3 szt.; sarna – 12 szt.; lis – 4 szt.; borsuk – 2 szt.). Ujawnili łącznie 14 przypadków kłusownictwa, w tym nie było przypadków z bronią.

(dowód: akta kontroli str. 94, 375)

Przewodniczący ZG PZŁ wyjaśnił m.in., że strażnicy łowieccy na terenach zarządzanych przez ZG PZŁ realizowali swoje działania w systemie ciągłym od szeregu lat. Poprzez stałą ich obecność na terenie obwodu łowieckiego i jego penetrację, strażnicy minimalizują poziom kłusownictwa. W działaniach mających na celu redukcję kłusownictwa, poza strażnikami łowieckimi, brali udział również inni pracownicy OHZ i współpracujący myśliwi.

⁸⁸ Dz.U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.

⁸⁹ Liczba osób ogółem została zaokrąglona do liczby całkowitej.

⁹⁰ W OHZ *Gradów* i OHZ *Nieciecz* nie było zatrudnionych strażników łowieckich lecz zostało powołanych po dwóch strażników do tych OHZ.

⁹¹ Dotyczy to OHZ: *Gradów*, *Czempiń* i *Nieciecz*.

Na ww. terenach istnieje stały system nadzoru realizowany przez strażników i stałą obecność etatowych pracowników PZŁ, w związku z tym działanie strażników ma głównie charakter prewencyjny, czego skutkiem jest znaczące ograniczenie kłusownictwa na terenie obwodów łowieckich. W latach poprzedzających kontrolowany okres, tj. w 2011 r. na terenie OHZ Grodno zatrzymano osobę podejrzaną o kłusownictwo – w wyniku obławy przeprowadzonej przez pracowników OHZ, wspólnie policją. W 2013 r. na terenie OHZ Grodno, Kierownik OHZ zatrzymał osobę poruszającą się z bronią, na terenie OHZ Gierłoż, miał miejsce pościg Kierownika OHZ za nieznaną osobą podejrzaną o kłusownictwo – sprawy te zostały przekazane policji. Także w 2013 r. na terenie OHZ Czempień, w związku z pozyskaniem informacji od miejscowej ludności, przeprowadzono (wspólnie z policją, Państwową Służbą Leśną i Strażą Leśną) akcje zwalczania kłusownictwa, w wyniku których nie udało się zatrzymać podejrzanych osób.

(dowód: akta kontroli str. 714-715)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁹², wnosi o:

- zintensyfikowanie działań w celu ograniczenia szkód łowieckich;
- zapewnienie pozyskania zwierzyny na poziomie zaplanowanym, właściwym dla utrzymania równowagi ekosystemów oraz realizacji celów racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej;
- zapewnienie właściwego, zgodnego z przyjętą instrukcją, sporządzania rocznych planów łowieckich;
- zapewnienie terminowego dokonywania opłat ekwiwalentu czynszu oraz wypłat odszkodowań z tytułu szkód łowieckich;
- zapewnienie sporządzania protokołów z kontroli ZO PZŁ zawierających wszystkie elementy wymagane wewnętrznymi przepisami.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Środowiska Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

⁹² Dz.U. z 2012 r., poz. 82 z późn. zm.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 30 stycznia 2015 r.

Dyrektor
Departamentu Środowiska

Anna Krzywicka

Kontroler

Jerzy Bazylewicz
główny specjalista k.p.